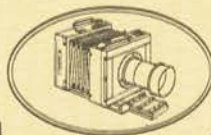

OBJEKTIV

Nr. 88

April 2000

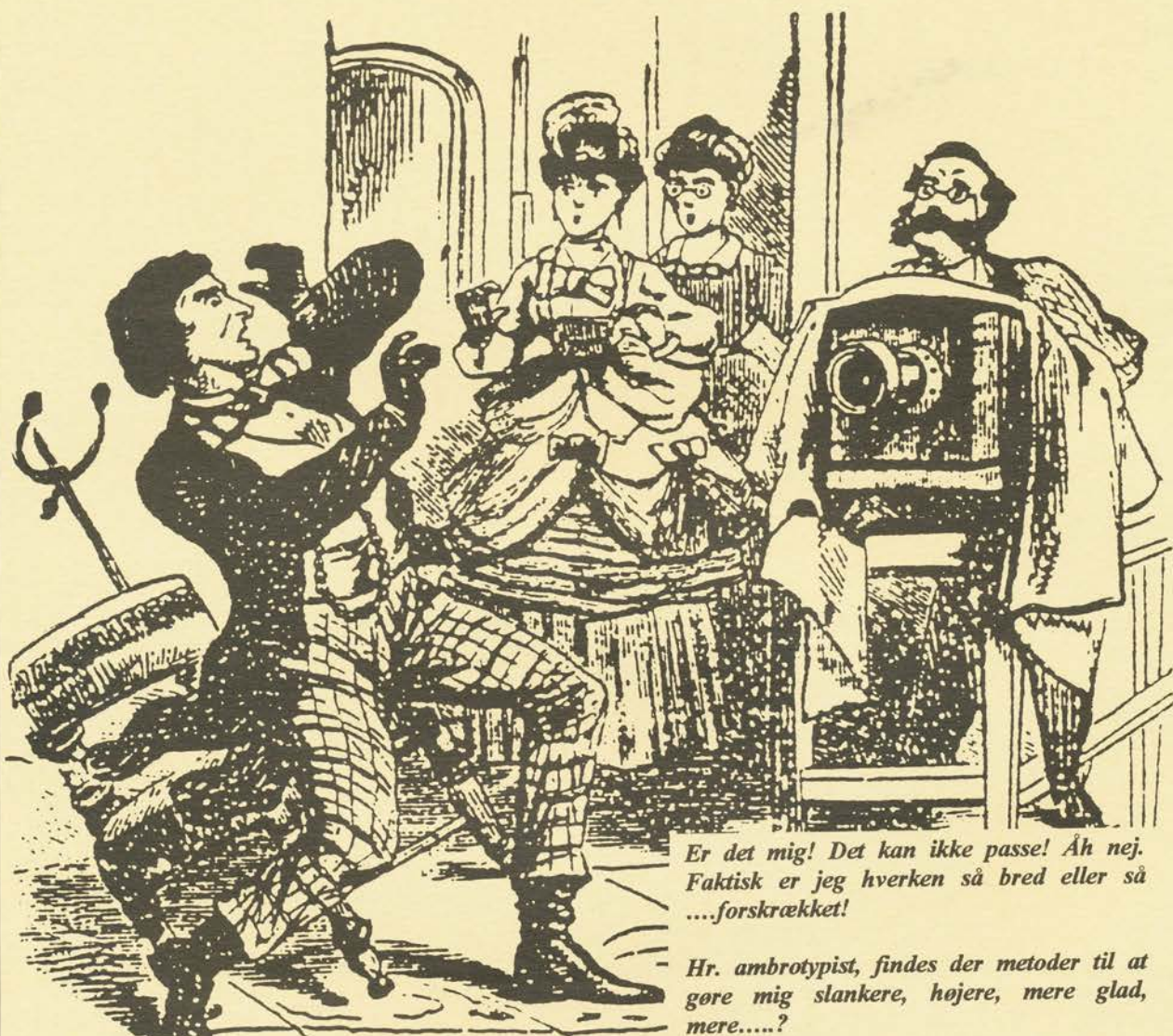

25 års jubilæum

Dansk Fotohistorisk Selskab

DEADLY'S

*Er det mig! Det kan ikke passe! Åh nej.
Faktisk er jeg hverken så bred eller så
...forskrækket!*

*Hr. ambrotypist, findes der metoder til at
gøre mig slankere, højere, mere glad,
mere.....?*

Forside:

Verdens første 'mørkekammer' blev hurtigt udnyttet.

Ægtemanden: Jeg har kigget grundigt, men kan intet se!

Fætteren: Kig du blot videre - det vil snart åbenbare sig.

De første daguerreotypiapparater blev stillet direkte på et bord, men allerede i slutningen af 1839 konstruerede Armand Pierre de Seguier (1803-1876) et tre-benet træstativ. Litografi af Ch. Vernier, 1844.

Indhold

2

'Atelier & mørkekammer'
- fotografens brug af kemi og teknik
gennem tiderne

1. del

Flemming Berendt

17

Danmarks ældste fotograf
Jørgen Jensen

18

POLYFOTO-universal-kameraet
- tekniske data

22

Det Nationale Fotomuseum
- en ekskursion
Flemming Berendt

27

Portrætskitse af Poul Ruggaard Porse
Dorte Pedersen

34

Udstilling- & boganmeldelser:

Det 'rene' fotografis drivfjeder
- Jonals og Co.
Mette Kia Krabbe Meyer

36

Ystad Konstmuseum - Fotogalleriet
'Dansk 1800-tals fotografi'

39

Samlerdillen

42

'Dit & Dat'
- mødereferat
- anvisningssalglisten

Layout & redaktion: Flemming Berendt

Landsmøde & generalforsamling
Bemærk: SØNDAG DEN 16. APRIL

'Atelier & mørkekammer'

Fotografens brug af kemi og teknik gennem tiderne

Flemming Berendt

1. del

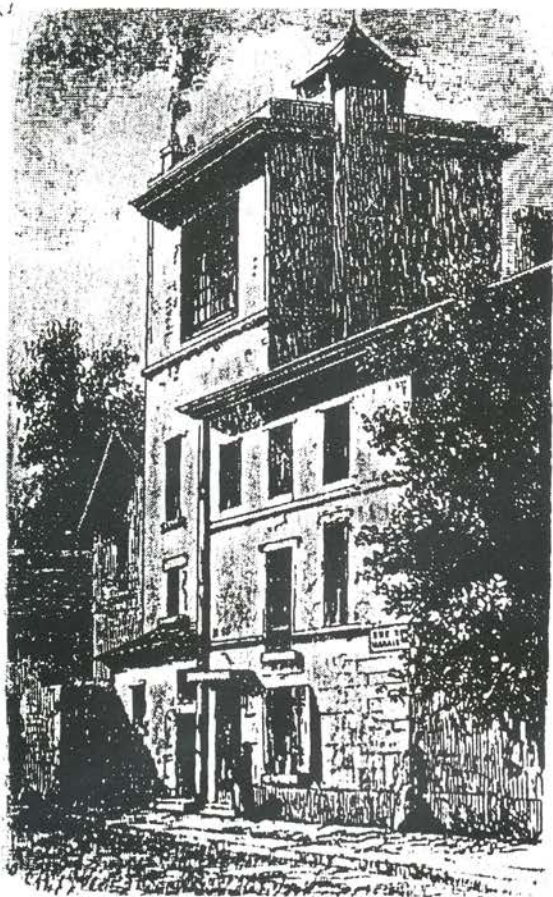

Datidens satirikere fandt megen komik i de første 'mørkekammer', den lange eksponeringstid - fotografen blev simpelt hen gjort til nar. Journal des Ridicules 15. marts 1840.

De to gloser, 'atelier' og 'mørkekammer', kommer af de latinske ord: 'astula' og 'camera obscura', hvilket betyder 'en kunstners værksted' og 'et mørkt rum'. Både Nicéphore Niépce (1765-1833) og Louis Daguerre (1787-1851) vidste at lysets ukontrollerede tilstedeværelse var en hindring for at gøre det latente billede synligt. Der findes ingen kobberstik eller tegninger af de to opfinderes atelier og mørkekammer, kun de bygninger hvori de har befundet sig. Vi har et billede af Niépces landsted, hvor hans første eksperimenter fandt sted i 1820'erne samt et stik af Daguerres hus, hans kombinerede dioramastudie og mørkekammer. Umiddelbart efter daguerrotypiprocessens offentliggørelse i slutningen af 1839 etableres de første atelierer også kaldet 'Daguerre-gallerier' i de europæiske og amerikanske storbyer.

Disse enkle og primitive atelieres indretning fortæller sig i et slør af gætterier og formodninger: en væg, et ophængt stykke stof, lærred eller papir har sikkert været daguerreotypistens umiddelbare

løsning på behovet for en enkel baggrund. Det indfaldene sollys var en absolut nødvendighed for den lysmængde som krævedes til at opnå et vellykket resultat. I den første periode var det kun muligt at 'aftage' opstillede statuer, gipsfigurer eller antikviteter, men efterhånden som objektivet lysstyrke øgedes, blev det muligt at fastholde endog portrætter. Den lange eksponeringstid nødvendiggjorde brugen af fantasifulde nakkebøjler og hovedstøtter - 'offerets' hoved blev pudret med mel eller gips og det var noget af en prøvelse at sidde ubevægelig i blændende sollys i op til flere minutter. Den portrætterede fik pålagt at iklæde sig tøj, som for kvindernes vedkommende ikke måtte være rødt eller mørkegrønt, for mændene gjaldt det om at undgå sort, idet daguerreotypiprocessen kun var følsom overfor blå eller hvidt lys. Resultatet var da også i mange tilfælde, at de portrætterede kom til at ligne 'døden fra Lübeck', desuden var fotografens muligheder for individuelle opstillinger begrænset af apparaturets beskedne ydeevne.

'Maison du Diorama' & mørkekammer i Daguerres hus i Rue de Marais No. 5. Træsnit fra 1858. Huset nedrevet.

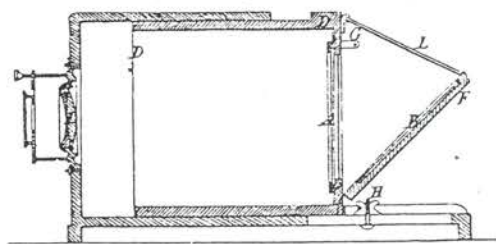
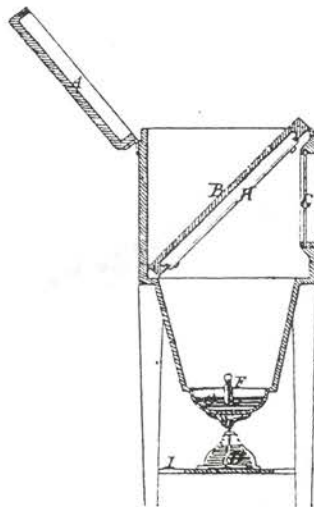

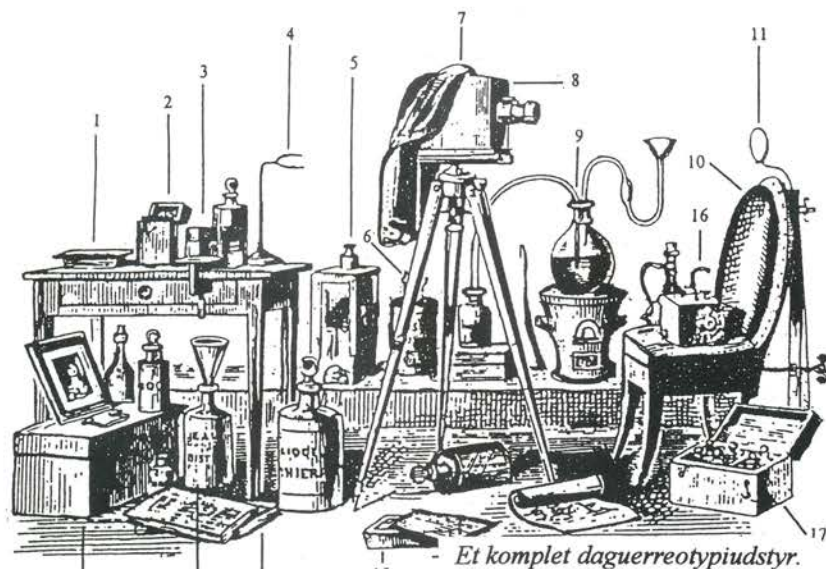
FIG. 1. DAGUERRE'S CAMERA.

From the Drawing in his original patent specification.

DAGUERRE'S MERCURISING CHAMBER.

From the Drawing in his original patent specification.

- Et komplet daguerreotypiudstyr.

1. Polereblok
2. Pladeske
3. Pladeskruestik (eller holder til plader)
4. Pladeunderlag til forgyldning
5. Kviksølvkammer med spritbrænder foroven
6. Fikserbad
7. Kameraklæde
8. Halvpladekamera
9. Retort til destillering af vand
10. Stol til fotomodellen
11. Hovedstøtte
12. Transportkasse til udstyr
13. Destilleret vand
14. Tekniske haandbøger
15. Kasette og plade
16. Kwartpladekamera
17. Kasse til kemikalier

Overs: Fl. Anholm

Døden lurede i mørkekammeret.

Niépce og Daguerre i samtale i deres 'mørkekammer'.

DAGUERREOTYPE APPARATUS.

FIG. 12.

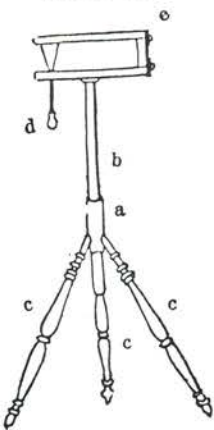

FIG. 13.

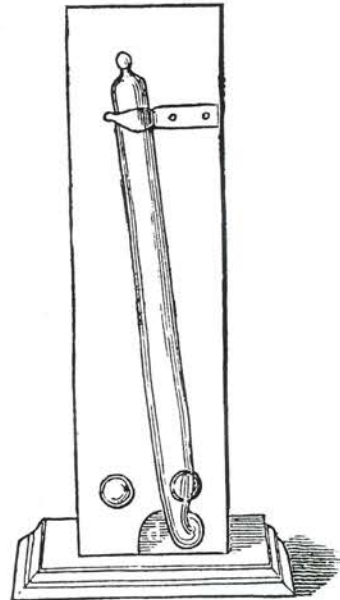
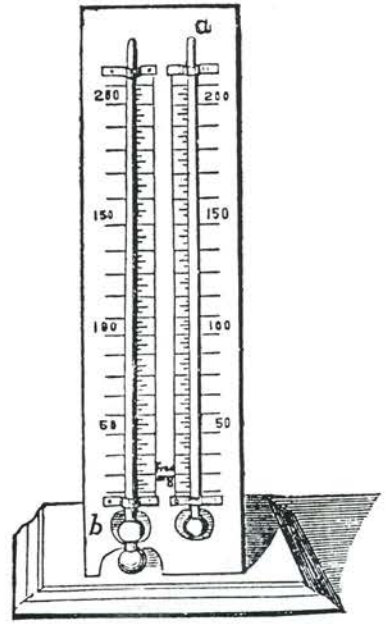
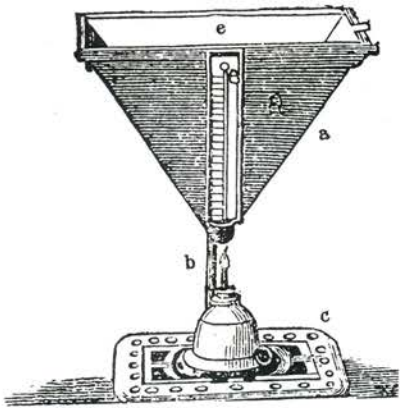
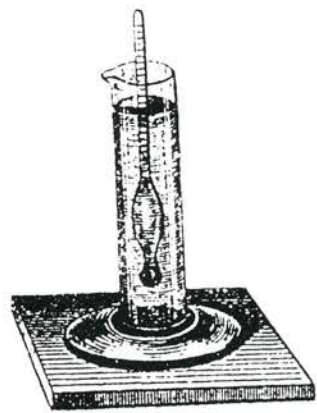
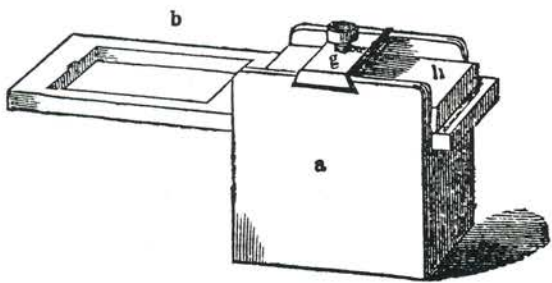
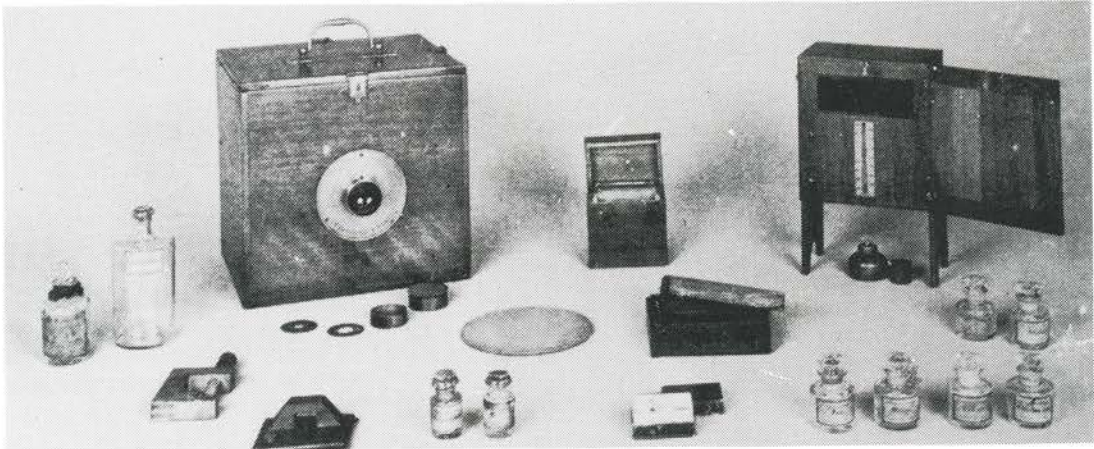

Fig. 21.

Et udvalg af datidens mørkekammerudstyr.

Et komplet daguerreotypiudstyr.

DAGUERREOTYPE APPARATUS.

FIG. 15.

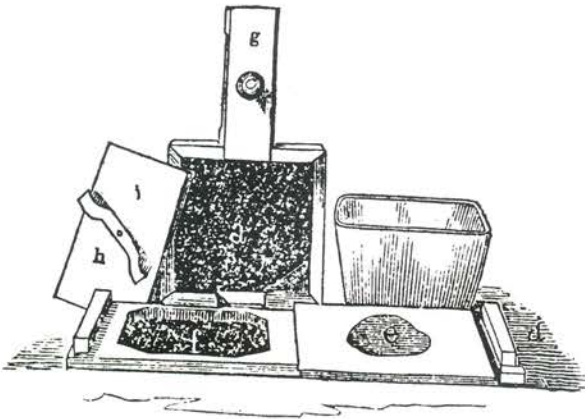

FIG. 16.

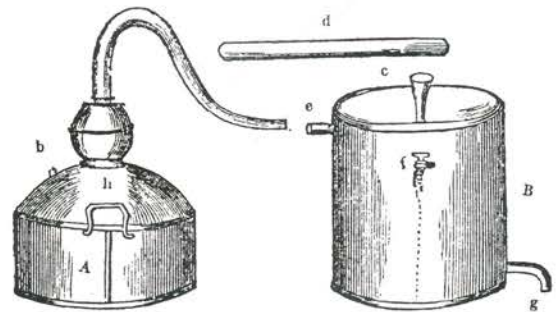
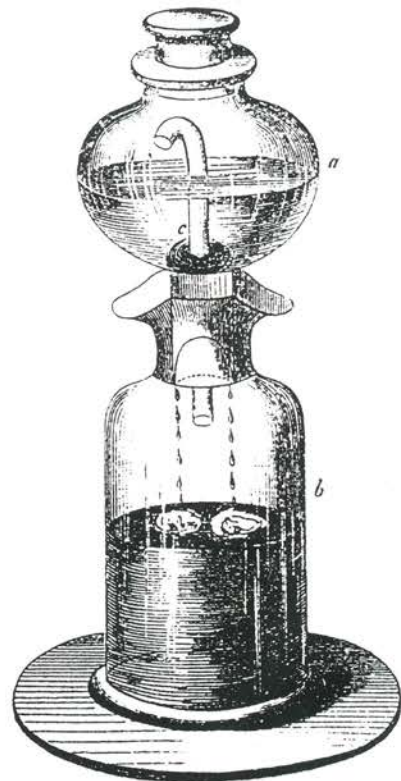
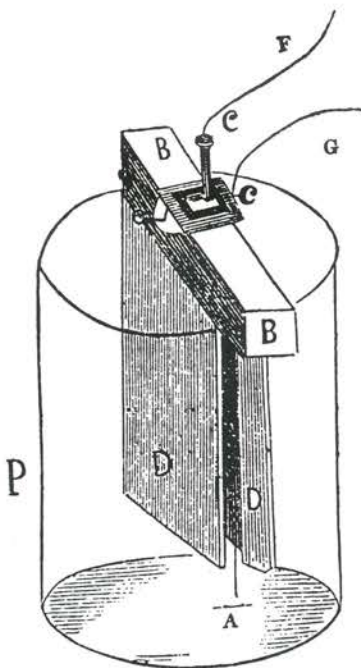
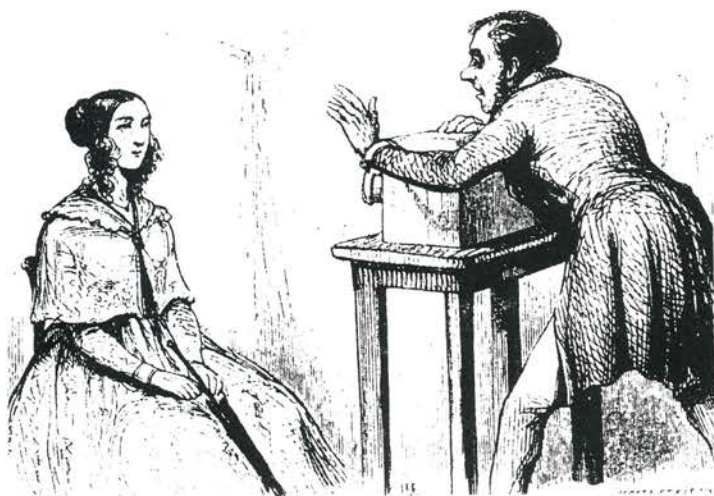

Fig. 17.

"Nådige frue hvis det er Dem beejligt...." "sa er jeg parat til at begynde". Henry Emy i bogen "La grande ville", Paris 1842.

Det tidligst kendte daguerreotypi 'aftaget' i Rue de Marais No. 5 i 1837 af Louis Daguerre.

Se lige ind i kameraet - nu!

Den lange eksponeringstid nødvendiggjorde bruges af fantasifulde nakkebøjler. Tegning af Daumier.

Daguerreotypifotografens arbejdstid var begrænset til nogle få timer midt på dagen, og fotografering i gråvejrs var en umulighed. Et andet stort problem var brugen af de kemiske fremkaldere- og fikservæsker, fotograferne var aldeles ukyndige om de dampe de blev udsat for - døden lurede bestandigt i mørkekammeret. Omgangen med kaliumcyanid, også kaldet cyankalium, var den store fare. En dosis på blot ca. 0,5 promille i indåndingsluften var livstruende. Hvor mange daguerreotypister, der endte som krøblinge eller i 'heldigste' fald døde er ukendt. Fotograferne måtte tit arbejde i små, ikke ventilerede rum, hvor kviksølvet blev opvarmet til over 60 grader for at skaffe de dampe til veje, der krævedes for at fastholde det latente billede. Svære nyrelidelser, tab af tænder, hår m.m. var de uafvendelige følger, som ofte medførte en kvalfuld død.

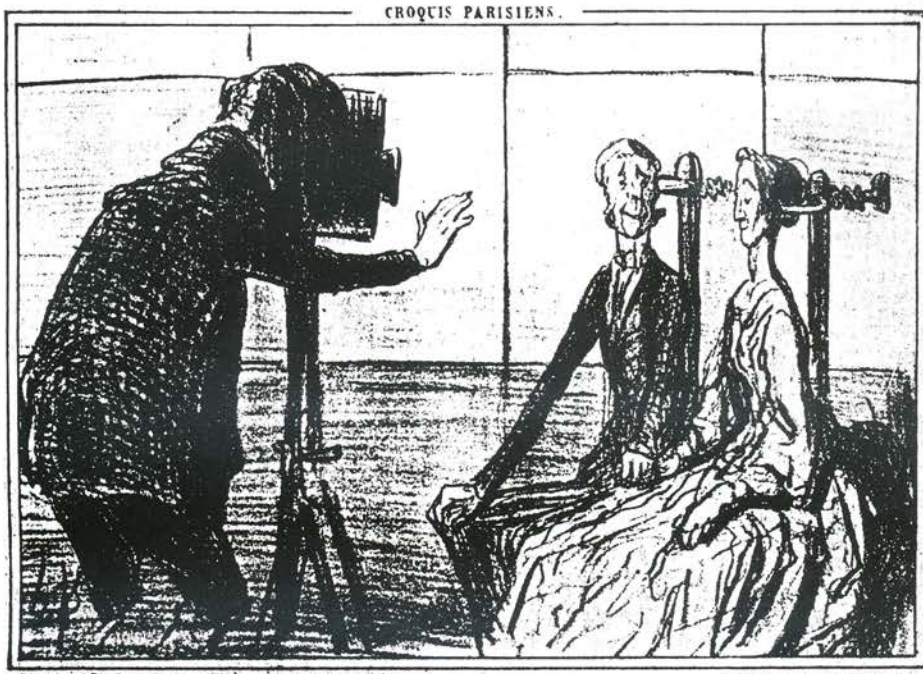
Daguerreotypiet

Det sølvglinsende daguerreotypi var et unika, en positiv proces uden et negativ. Den tyndt valsede kobberplade blev forsølvet - promillen af sølv mængde blev angivet ved et tal i højre hjørne af pladen. Frankrig, England og Amerika havde hver deres standardmål, som gik fra 70x80 mm op til en helplade på 216x162 mm. Inden den forsøvede kobberplade blev gjort lysfølsom skulle den afpudses optimalt. Denne håndpolering var altafgørende for det endelige resultat og derfor omgivet af megen 'mystik'. I Amerika opnåede man de bedste resultater ved brug af dampmaskinen som drivkraft. Den højglanspolerede plade blev nu gjort lysfølsom med brom i mørkekammeret og placeret øverst i en lufttæt boks af træ. I bunden var anbragt en skål med jodkrystaller. Ved ca. 20 grader afgav krystallerne joddampe, som gik i kemisk forbindelse med sølvet på kobberpladen. Metoden blev varieret af

DAGUERREO-TYPEN.

Påklædningsdukker fra Holland med forbillede i daguerreotypiet ca. 1845.

CROQUIS PARISIENS.

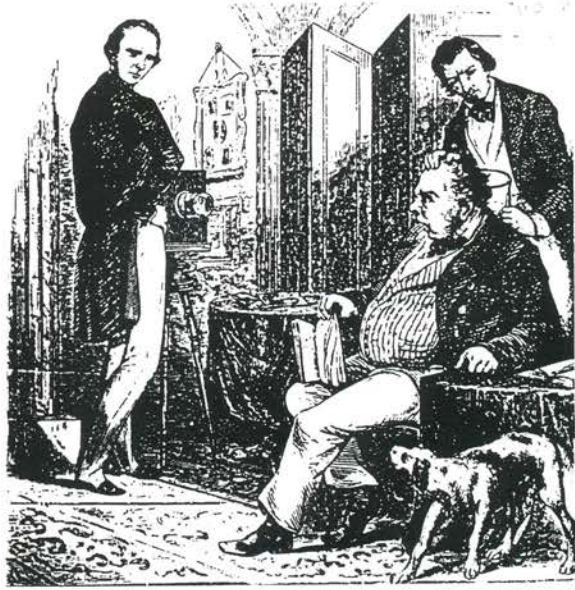
PHOTOGRAPHIE

Nouveau procédé employé pour obtenir des poses gracieuses.

*En ny metode for at virkeliggøre en yndefuld fotografisk optagelse.
Litografi af Honoré Daumier, juni 1856.*

Smil til fotografen!
(I et daguerreotyp-atelier)

Der gøres klar til 'aftagning'.

den enkelte daguerreotypist. I Danmark var Frederik Petersen (1815-1898)¹, kaldet 'daguerreotypisten' en af dem som virkelig mestrede kunsten.

Straks efter sensibiliseringen blev pladen eksponeret i daguerreotypikameraet. I 1839-40 blev motiverne spejlvendt under optagelsen - senere indsatte man et spejl/prisme for at få et retvendt billede. Under eksponeringen dannedes et latent billede, som umiddelbart måtte fremkaldes, hvilket skete ved at anbringe pladen i fremkalderboksen, der i bunden var fyldt med kviksølv - opvarmet af en spritlampe til 70-80 grader - fremkaldetiden var mellem 2-4 minutter. Motivet kunne herefter betragtes ved en vinkel på 45 grader, medens pladen var anbragt horisontalt. Til sidst blev pladen fikseret i en opløsning af natriumthiosulfat, som fjernede det ueksponerede halogensølv. En efterfølgende toning med guldklorid eller håndkolorering afsluttede den meget komplicerede daguerreotypiproces.²

Det første danske atelier

Danmarks første etablerede daguerreotypist Mads Alstrup (1808-1876) kunne i august 1842 præsentere et primitivt atelier, bag Herkulespavillonen i Kongens Have. Det lykkedes endog at få selvste H.C. Ørsted til at rekomandere hans brug af en klorguldopløsning, der forhindrede daguerreotypiets ødelæggelse ved lettere berøring. Mads Alstrup rejste flittigt rundt i provinsen for at daguerreotypiere kendte personer. I 1844 etablerede han sig ved siden af Hofteatret på Christiansborg. Samme år udstiller han 8 daguerreotypiportrætter på Kunstakademiets udstilling på Charlottenborg³.

Det første udenlandske

Det første atelier som kunne tilbyde daguerreotypiportrætter åbnede sine døre den 23. Marts 1841 i Regent Street, London. Portrætfotografen Richard Beard (1801-1885) hvis atelier er fastholdt på mesterlig vis på en samtidig tuschtegning, fik straks succes og skabte sig i løbet af få år en formue - samtidig eksploderede de autodidakte fotografers

antal - en udvikling som spredte sig til det øvrige Europa og Amerika.

Kalotypiet

Daguerreotypiprocesen var selvfølgelig ikke svaret på drømmen om at kunne mangfoldiggøre det fotografiske billede. Daguerreotypiet var smukt, skarpt og facinerende, men det forblev et unika. Det næste udviklingstrin kom fra den engelske adelsmand William Henry Fox Talbot (1800-1877) i 1840. Talbots kalotypiproces var en negativ/positiv proces, som publiceredes under navnet 'Fotografiske Tegninger'. Den kostbare forsøvede kobberplade blev nu afløst af et stykke papir! Fremgangsmåden var da også en ganske anden. Særlig smuk var salt-papirprocessen, som er grundlæggende for de fotografiske metoder helt frem til nutiden. Processen blev anvendt til kopiering af positive billeder fra papirnegativer, men også fra våde kolloidumnegativer i perioden 1839 til ca. 1855, men sjældent frem til 1910.

Papirbasen måtte være af højeste kvalitet, fremstillet af cellulosefibre, have en jævn overflade og stor vådstyrke. Talbot anvendte Whatman's Turkey Mill. Dette papir gav stor hvidhed i højlyspartierne samtidig med, at billedet ikke 'sank ned' i papirfibre. Man indledte processen ved at gøre papiret lysfølsomt med sølvnitrat og gallosyre opløst i vand - let fugtigt blev det anbragt i en opløsning af kaliumjodid, herved dannedes den første lysfølsomhed. Umiddelbart før brugen blev den egentlige sensibiliseringsopløsning, som bestod af sølvnitrat, eddikesyre og gallussyre påført papiret i en skål. Det færdige papirark blev nu, let fugtigt, anbragt mellem to stykker glas i en pladeholder og placeret i kameraet. Eksponeringstid 1-3 minutter. Under eksponeringen dannedes et latent billede, som fremkaldtes ved at pensle med den samme opløsning der blev brugt ved sensibiliseringen. Til sidst gennemskyldes papiret og fikseredes med kaliumbromid. Forskellige efterbehandlinger med bl.a. voks og olie gjorde negativerne gennemsigtige og mere holdbare.⁴

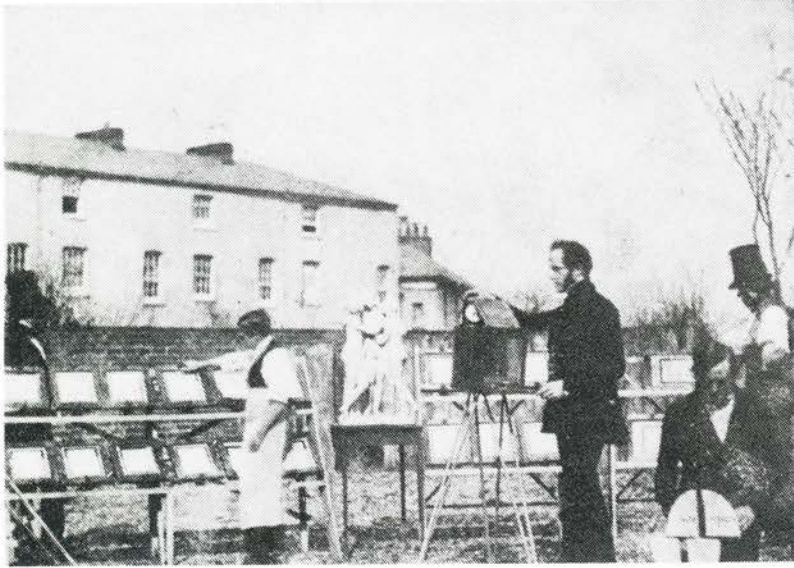
Processen havde nogle ganske indlysende fordele: man kunne fremstille et ubegrænset antal billeder for en billig penge. Negativerne kunne retoucheres, billederne sendes med post, men frem for alt indsættes i album. Desuden havde fotografierne en

¹ I slutningen maj 1853 'aftog' F.P. et daguerreotypi af H.C. Andersen som gav det til Henriette Wulff, der i et brev skrev til H.C.A.: "*Her foran paa mit Skrivebord staar Deres Daguerreotyp, det er ganske fortreffeligt, en herlig rar Lighed, og lykkedes saa godt, at der seer ud som en Tegning af Mesterhand, der gjør mig stor Glæde, og Alle der see det, ere ganske indtagne af det*".

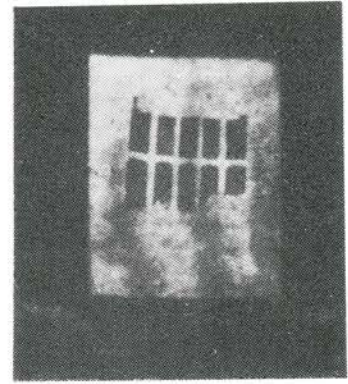
² Jesper Stub Johnsen & Jonas Palm: *Fotografiske Teknikker 1839-1920*. 1984, Det kgl. Danske Kunstakademi.

³ Bjørn Ochsner: *Fotografer i og fra Danmark til og med år 1920*. Bibliotekscentralen 1986.

⁴ Jesper Stub Johnsen & Jonas Palm: *Fotografiske Teknikker 1839-1920*. 1984, Det kgl. Danske Kunstakademi.

Her masseproducerede man kalotypi-aftryk i de opstillede kopirammer ved hjælp af sollyset. Saltpapir 1844..

*Latticed Window
(with the Camera Obscura)
August 1835*

The Oriel Window, kalotypi optaget af Fox Talbot.

professionel kalotypist. Adamson fik en henvendelse fra den skotske portrætmaler David Octavius Hill (1802-1870), som havde fået bestilling på et historisk kæmpemaleri omfattende 500 genkendelige personer - de præster som lige havde gjort oprør og oprettet Den skotske Frikirke. Idéen var at optage billedet udendørs, hvorefter Hill kunne male sit billede. Deres kunstneriske samarbejde udviklede sig meget positivt, og blev et godt eksempel på et samarbejde mellem kunst og videnskab. Robert Adamson døde desværre allerede som 27-årig og David Hill opgav fotograferingen - Hills malerier er for længst glemt, hvorimod kalotypiatrykkene stadig beundres.

Den fototekniske udvikling gik imidlertid næsten i stå - der skulle gå 7 år før det blev muligt at optage kunstnerisk vellignende portrætoptagelser. Fotograferne var frustrerede, teknikkerne rev sig i håret, samtidig med at objektiver og kameraer forbedredes. Det helt store gennembrud kom imidlertid i 1851 da billedhuggeren og fotografen Frederick Scott Archer (1813-1857) opfandt sin kolloidumproces. Det var denne epokegørende opfindelse som igangsatte konstruktionen af atelier og mørkekamre i stor målestok. For at lette forståelsen af udviklingen deles perioden op i to afsnit: fra 1851 til ca. 1870, og fra ca. 1870 frem til det vi kan betegne som vor tid.

Fox Talbot - kalotypiens fader. Alle billederne er fra Science Museum, London.

'En høstak' optaget i 1843. Saltpapirkopi fremstillet efter et kalotypinegativ. Billede X i *The Pencil of Nature*.
Samling: Fox Talbot Museum, England.

I den ledsagende tekst beskrev Fox Talbot hvorledes han havde gjort sin opdagelse og forklarede den trin for trin.

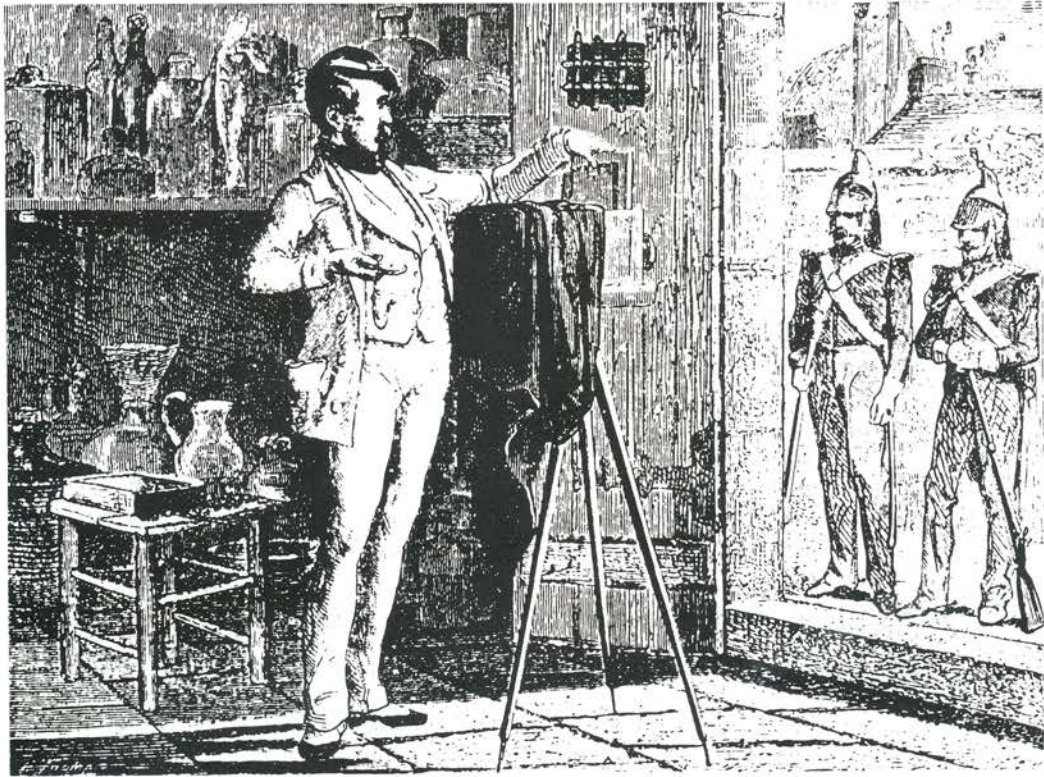
Inden vi begynder på en beskrivelse af kolloidumtidens atelier og mørkekamre - en kortfattet gennemgang af kolloidumprocessens fordele som omfatter: Vitrotypi- amfitypi- melainotypi- ferrotypi- pannotypi- og albumin teknikken i perioden 1851 til ca. 1885. Fotografernes endnu uløste ideelle fordring var et tydeligt og detaljeret billede, en hurtig og billig kopiering, samt et holdbart glasnegativ. Problemet var blot at få de lysfølsomme kemikalier til at binde på den glatte overflade. Man havde i årevis søgt efter et klæbrigt 'bindemiddel', som samtidigt var upåvirkeligt af fremkalder og skyllevæsker. Forskellige eksperimenter med bl.a. æggehvide (albumin) var et skridt på vejen - løsningen skulle vise sig at være Scott Archers geniale kemiske blanding: kolloidum. Den klæbrige væske var et fremragende bindemiddel, som bestod af cellulose-nitrat (skydebomuld) opløst i en blanding af æter og alkohol.

**H. H. BARTLETT'S
PREMIUM
DAGUERREIAN
SALOON.**
Over 194 Main street.

Pictures taken of all sizes, for rings or lockets, and cases large or small, and at prices from one dollar up to the nicest article.

Pictures of children taken in
THREE SECONDS.
This Saloon has the desideratum of a beautiful
SKY LIGHT.
A good picture warranted, or no charge.
Call and examine.
march 2 eowly42.

M. Niépce de Saint-Victors 'astager' to politisoldater i sit 'laboratorium' i byen Faubourg Saint-Martin i 1848.

Daguerreotype Goods.

Holmes, Booth & Haydens,
NEW YORK.

Importers, Manufacturers, and Dealers in

DAGUERREOTYPE,

HOLMES, BOOTH & HAYDENS'

CAMERAS,

all sizes—from $\frac{1}{2}$ to Double Whole and Mammoth size. Every Camera is subjected to the most thorough test before being offered for sale and warranted equal, if not superior, to the best of any other manufacture.

CASES OF ALL DESCRIPTIONS.

Our Case Department is now Complete, embracing all the different Styles and Qualities of Daguerreotype and Ambrotype Cases required by the Trade, of the best Styles, Quality and Finish.

GLASS—French, English, and German white, and half white Plate Glass EXPRESSLY FOR

AMBROTYPES.

Sole Agents for the
PATENT SOLID GLASS CORNER PLATE-HOLDERS.

Any article of Apparatus not usually called for by the Trade will be MADE TO ORDER. CHEMICALS of the Best and most Reliable Manufacturers and of the Purest and most Approved Qualities only.

PS: All Orders will receive prompt attention, be packed with care and forwarded with dispatch.

HOLMES, BOOTH & HAYDENS,

81 CHAMBER AND 63 READE STREETS, NEW YORK.

[Manufactory, W

Daguerreotype Goods.

Holmes, Booth & Haydens,
NEW YORK.

Importers, Manufacturers, and Dealers in

DAGUERREOTYPE,

Ambrotype, and Photographic
MATERIALS.

Embracing all Articles called for by the Trade.

WREATH & H. B. & H. EAGLE 40 PLATES,

which have gained a reputation superior to other brands, and are more generally used.

Sole Agents for the celebrated H. B. & N. P. French Plates.

Excelsior, Engraved, Stamped, and Plain MATS, all Sizes, from 1-16 to 11 by 14, of our own Manufacture; among which are many Patented Designs made only by us; also DAGUERREOTYPE AND AMBROTYPE PRESERVERS in variety of Styles and Patterns.

Typiske amerikanske ferrotypier, bygningsarbejdere og landmålere. Samling: Andrew Daneman.

Ferrotypier var ofte umonterede og små. Metalstykkernes grove tilklipning kunne ikke ses når de blev indsat i firkantede eller ovale rammer.

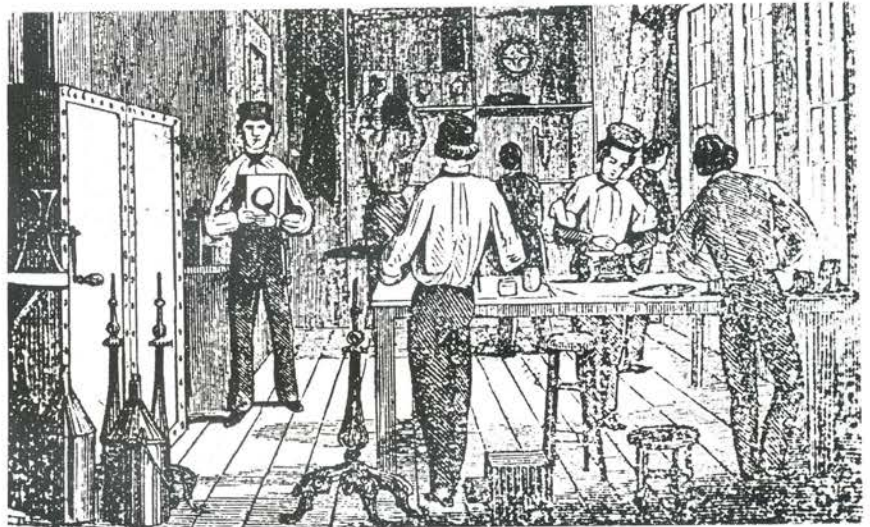
A PICTURE FOR THE INTEMPERATE.
PHOTOGRAPHER. "Now, Sir, step in and have your Likeness taken. It might be useful to your Family!"

Vitrotypi m.fl.

I 1852 publicerede Scott Archer en proces til fremstilling af positive billeder ved brug af et tyndt, undereksporeret kolloidumnegativ. Billedet fremkom ved at tilføje kviksølvklorid eller salpetersyre til den almindelige fremkalder til våde kolloidumnegativer. Monteret på en sort fløjlsbaggrund ville negativet fremtræde positivt. Fotografen fik pludselig en hel række forskellige muligheder, som han med stort besvær måtte takle i sit mørkekammer. I 1854 patenterede amerikaneren James Ambrose Cutting ambrotypiprocessen⁷. I England hed de 'glass collodion positives' - andre steder brugtes navnet vitrotypi⁸. Hvis kolloidumpladen ikke var sort på bagsiden og kunne bruges både som positiv og negativ hed det et amfitypi. Billederne omtales også som melantypier hvilket også dækker ferrotypier⁹. Disse teknikker blev praktiseret i mørkekammeret i perioden 1851 til ca. 1890. Panotypiet¹⁰ blev præsenteret i Paris 1853 af firmaet Wulff & Co. Denne patentløse proces blev flittigt anvendt i de europæiske mørkekamre fra midten af 1850.

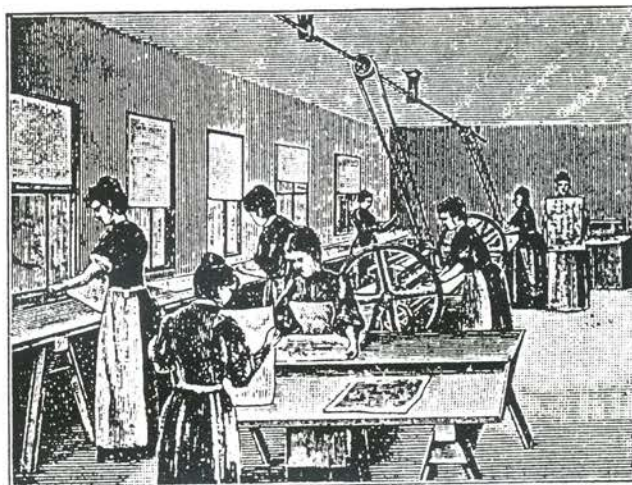
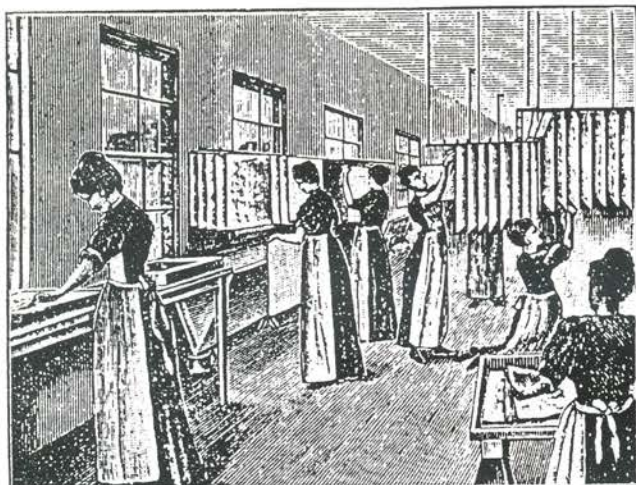
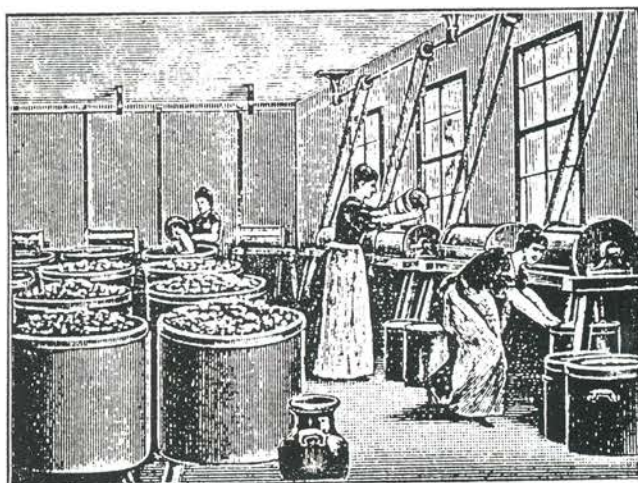
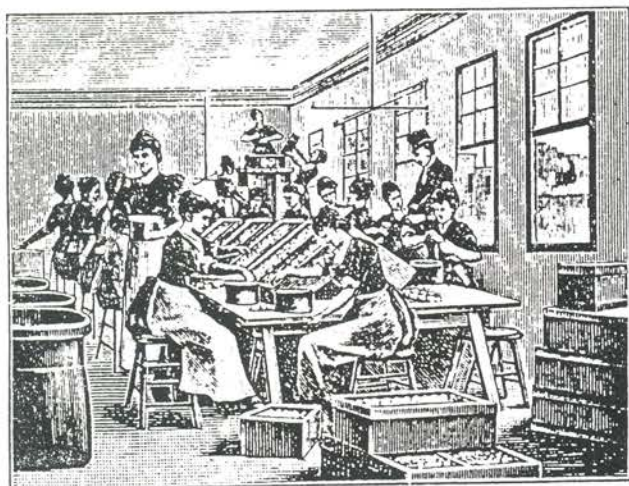
'Kom ind og bliv "ordnet" hr!'

En mindre amerikansk fabrik for fremstilling af daguerreotypikameraer. Mændene er ved at sætte de sidste dele sammen.

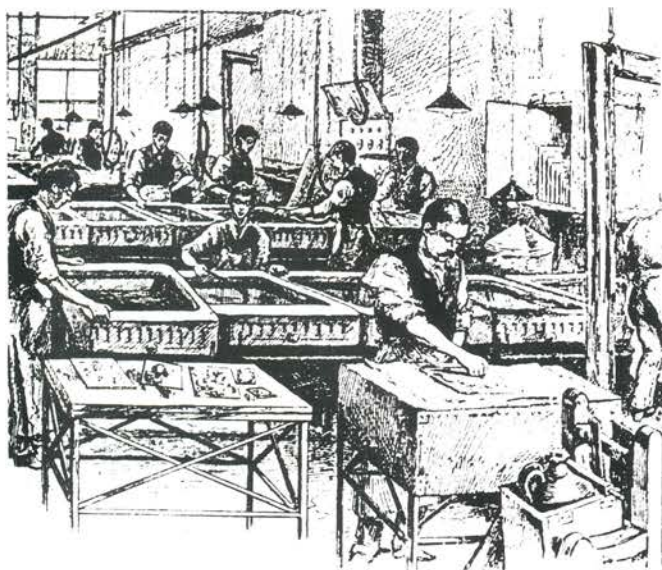

Her er det kvinderne som har specialiseret sig i fremstilling af daguerreotypi-etuier.

1. Først udskilles hviden fra æggeblommen. 2. Derefter piskes massen til albumin. 3. Hvorefter papiret gennemvædes og tørret. 4. Til sidst bliver papiret glattet i satinermaskinen og skåret til. Albuminproduktion i 1890.

Man kunne kopiere på æggehvidebehandlet glas og få et diapositiv, som kunne projiceres af en 'laterna magica' - hvilket blev meget populært.

Fremstilling af albuminpapirvar udpræget håndarbejde.

Albumin

Allerede i 1839 under den ukendte signatur 'H.L.' blev der eksperimenteret med præparering af fotografisk papir¹¹, men først i 1850 præsenterede franskmænd Louis-Désiré-Evrard albuminpapirprocessen. Albuminpapiret, en forbedring af saltpapiret, havde en utrolig smuk overflade og dominerede markedet fra ca. 1850 helt op til 1920'erne. Papiret krøllede let og måtte ofte oplæbes på karton. En hel industri var beskæftiget med at dække behovet. Produktionens størrelse fremgår tydeligt af, at Dresdener Albuminfabriken A.G. i 1888 brugte 168.000 liter albumin - udvundet af 6 millioner æg, men hvad man anvendte æggeblommerne til er en gåde. ●

Fortsættes...

⁷ Ambrotypi kommer af det græske ord "ambrotos" hvilket betyder uforgængelig.

⁸ Vitrotypi efter det latinske ord "vitrum" for glas og græsk "typos" for præg.

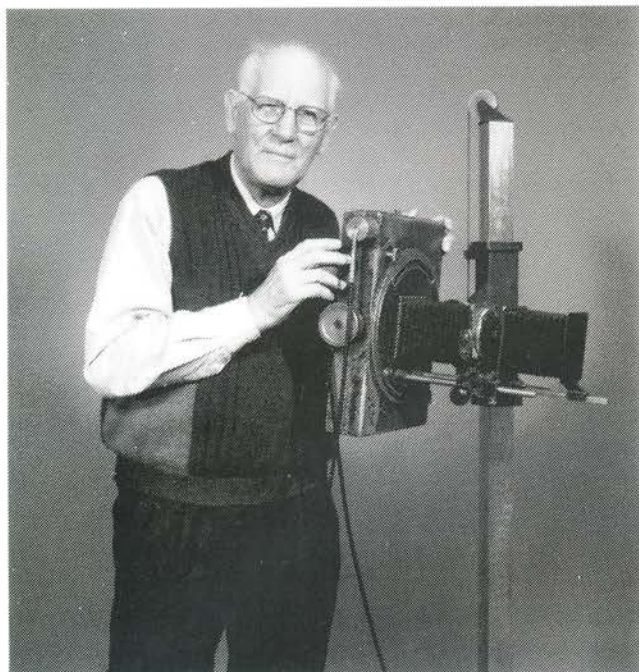
⁹ Et positivt billede på metalplade.

¹⁰ Panotypi efter det latinske ord "pannus" en stump tøj.

¹¹ J.M. Reilly: The Albumen and Salted Paper Book, s. 27.

Danmarks ældste fotograf

Jørgen Jensen

Portrætfotograf Gunnar Graham begyndte som elev i 1935, og har været selvstændig siden 1941.

Med portrætter af kendte skuespillere på væggene og gamle kameraer i atelieret fortsætter Odensefotografen Gunnar Graham i det gamle håndværk

Gunnar Graham kom i lære i hos Polyfoto i Nykøbing Falster i 1935 og nedsatte sig som selvstændig fotograf i Kongensgade 13, Odense, i 1941. Den 85-årige Graham virker stadigvæk som portrætfotograf i Kongensgade, og det har han til hensigt at blive ved med. Der er dog lidt længere mellem kunderne nu end tidligere, men daglig – undtagen mandag – fra kl. 11 til 17 kan man træffe den gamle fotograf og få aftaget sit portræt.

I mere end 25 år var Gunnar Graham fast fotograf ved Odense Teater. Han har fotograferet mere end 300 teaterforestillinger, og har ca. 500 skuespillerportrætter i sit arkiv. Nu fotograferer han mest folk, der skal bruge et nyt portræt i høj kvalitet til et pas eller en pressemeddelelse, men der kommer også en del familier. Inklusive tre enæggede tvillingepiger, som han har fotograferet fra spæde til teenagers. Bryllupsfotografien holdt op, da hustruen døde for fire år siden, så der er kun portrætfotografien tilbage, og den er det svært at leve af. "Vi får ikke nok for vort arbejde mere. Jeg kan kun lige tjene til huslejen, men jeg fortsætter, fordi tiden jo skal gå med noget" - siger Gunnar Graham.

Hæng frakken

Når man går ind gennem døren til Danmarks ældste aktive portrætfotograf, kommer man direkte ind i modtagelsesværelset. En klokke ringer, og snart efter kommer den adrætte 85-årige springende ned at trappen,

siger 'goddag og velkommen' og 'værsgo, kom med ovenpå og hæng frakken'. Modtagelsesværelset og forrummet til atelieret er prydet med store portrætfotos i sort/hvid og farver. Af kendte skuespillere som Birgitte Federspiel, Louis Mihe Renard og sangeren Kim Larsen samt lokale politikere. Gunnar Graham er menneskekender og forstår at få en til at slappe af, når man poserer for ham. Flash-opstillingen er klassisk, men det er kameraet bestemt ikke. Eller kameraerne, for Graham bruger endnu to gamle kameraer fra 1940'erne, specialbygget til Polyfoto-kæden. Kameraerne er specielle ved, at man kan optage mange negativer på samme plade. Det ældste Polyfoto kamera, et Type K, Serie 3, nr. 61, bruges til sort/hvid. Her får man ni forskellige negativer på en Ilford FP 13x18 cm planfilm.

Halvfems procent i sort/hvid

Planfilmen kontaktkopieres og bruges som prøver til kunden. Hvert billede har formatet 4,5x6 cm og kan forstørres op i 40x50 cm uden tab af kvalitet. En fotografering med prøveark koster 325,- kroner. Kunden kan ikke købe prøvearket, men får ret til at vælge et eller flere billeder til forstørrelse. Det sker på et Agfa Varioskop forstørrelsesapparat med hjemmebygget negativholder, så det er nemt at forstørre det valgte negativ på planfilmen. Det gamle forstørrelsesapparat fra Polyfoto-tiden står endnu i hjørnet, men det bruges ikke ret meget mere. Det er specialbygget og blev i sin tid brugt til at forstørre pladerne med de mange optagelser. Fotograferne i Polyfoto-kæden var aktive folk, og i mange år stod folk i kø for at blive fotograferet. Der var brug for at arbejde effektivt. Gunnar Grahams andet Polyfoto kamera er et Type K, serie 5, nr. 104, som han har ombygget. Den oprindelige multinegativ mekanisme er fjernet, og der er fræset et stort hul i bagpladen og gjort plads til et standard 4x5" bagstykke. Her sidder der en 6x7 cm Horseman rullefilmskassette, som bestykses med farvefilm. Kameraet bruges til kunder, der bestiller et farveportræt, men det er der ikke ret mange, der gør. "Det er vendt i de sidste ti år. Halvfems procent af mine optagelser er i sort/hvid" - siger Graham.

Fortsætter indtil videre

I læretiden lærte Gunnar Graham at retouchere. Polyfoto negativerne var små, 18x18 mm, emulsionerne grovkornede og huduvenlige, så det var nødvendigt at retouchere. I november 1941 købte han aktierne i Polyfoto i Odense, og i begyndelsen tog han ud for at fotograferer, men da det var svært både at passe butikken og at være ude, holdt han op med det. I 1950'erne var han en overgang chef for O.P. Rejsebureau, og beskæftigede samtidig en svend og en lærling i fotovirksomheden. Polyfoto navnet blev droppet i 1964, da Graham blev sagt op og flyttede til den nuværende adresse i Kongensgade 45. Og her fortsætter han indtil videre. ●

POLYFOTO-universal-kameraet

Efter at nostalgis vingesus har lagt sig melder spørgsmålet sig naturligt nok: hvorledes fungerede og betjente man et Polyfoto-Universal kamera? Redaktionen kontaktede Danmarks Fotomuseum, hvor man straks kunne fremkomme med de relevante oplysninger. Vi vil nu forestille os hvorledes det har været for fotograf Gunnar Graham at betjene dette kamera i sin ungdom - et 'kærlighedsforhold' som heldigvis endnu ikke er ophørt.

Tekniske data

Polyfoto Universal kameraet er udført i helstøbt letmetal op-hængt i en arm (18), der fastspændes på et stativ. Kameraet består af to halvdele, hvoraf forstykket er forbundet med armen og samtidig bærer objektiv-fronten, medens bagstykket, der kan svinges ud, bærer lukkeren og kassettefremføringen. Apparatet er beregnet til negativmateriale på 13x18 cm, enten glasplader eller panfilm. Gennem en speciel fremføringsmekanisme (dansk patent nr. 63603) kan kassetens placering foran lukkeråbningen forskydes. Ved at foretage en større eller mindre afmaskning i forbindelse med anvendelse af objektiver af passende brændvidder opdeles negativet i billedformater af forskellig størrelse. Kameraet er konstrueret således, at det kan arbejde med 4 forskellige billedformater på et 13x18 cm negativ, hvortil svarer følgende antal optagelser på et negativ:

1.	6x9	cm	=	4	optagelser
2.	4,5x6	"	=	9	"
3.	4x4	"	=	12	"
4.	2,7x3	"	=	20	"

Ved hjælp af et enkelt håndgreb (19) anbragt på bagsiden af kameraet, flyttes kassetten i forskellige stillinger, der svarer til ønskede antal optagelser. Stillingerne nøjagtige placering bestemmes af en såkaldt bagramme (14), hvori håndgrebet låses automatisk ud for den rigtige placering. Der leveres en kombineret bagramme til 4, 9 eller 12 optagelser, hvorpå markeringen er angivet ved tal af forskellig farve. Til 20 optagelser anvendes en speciel bagramme. Bagrammerne kan nemt ombyttes (19) ved blot at skrue håndgrebet af og løsne 4 fingerskruer (16), der fastspænder bagrammen.

Når bagrammen åbnes kommer lukkeren til syne. Denne er en såkaldt spaltelukker, der er konstrueret med henblik på størst mulig driftsikkerhed og ensartet eksponering. Lukkerlamellerne (25) og selv monteringspladen er fremstillet af hårdtvalset duraluminium, hvis overflade er elokseret og derfor meget bestandigt og slidstærkt. Lukkerens øvrige dele er udført under største præcision af de bedst egnede materialer. Lukkeren spændes ved en rouletskruer (2), hvis stilling samtidig bestemmer eksponeringstiden. Denne ændres ved blot at stille et af de på rouletskruen angivne eksponeringstider udfør et markeringsmærke. Eksponeringstiderne er følgende: tid (B), 1/10, 1/20, 1/40 og 1/80 sekund. Udløsningen sker ved bold med gummislange (4) af en sådan længde, at fotografen får stor bevægelsesfrihed.

Funktion

Inden negativet lægges i kassetten må denne først renses omhyggeligt (24). Dette er af overordentlig stor betydning, idet glassplinter og afskallede emulsionshinder ellers nemt kan medføre driftforstyrrelser ved kameraet, navnlig ved lukker-

lamellerne, eller forårsage pletter på negativet. Dernæst anbringes håndgrebet på bagsiden af kameraet til første optagelse og låget til kassetterammen (23) på kameraets bagstykke lukkes op. Spærrepalen på kassetterammen skubbes til side, hvorefter kassetten kan skydes ned i rammen. Kassettelåget trækkes nu op og låget ovenpå kameraet lukkes i. Først nu bør hovedlyset i atelieret tændes.

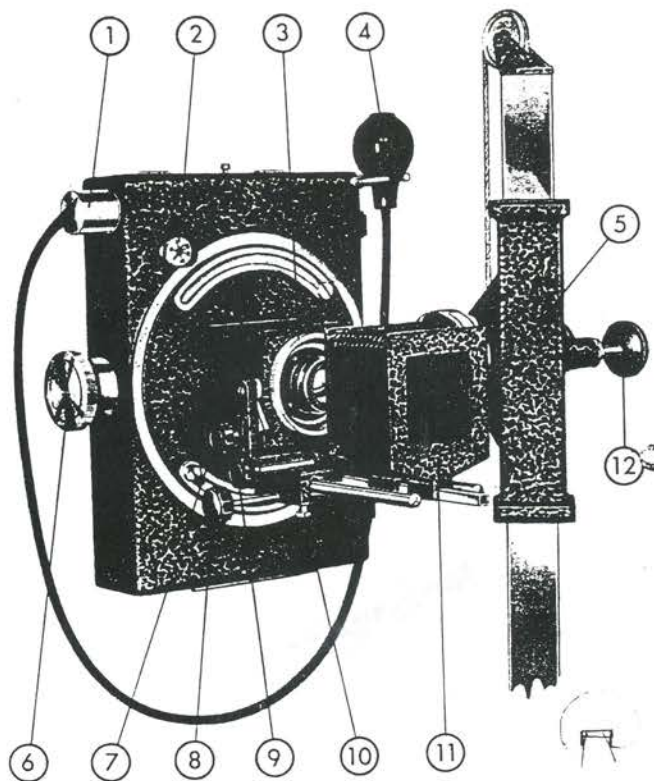
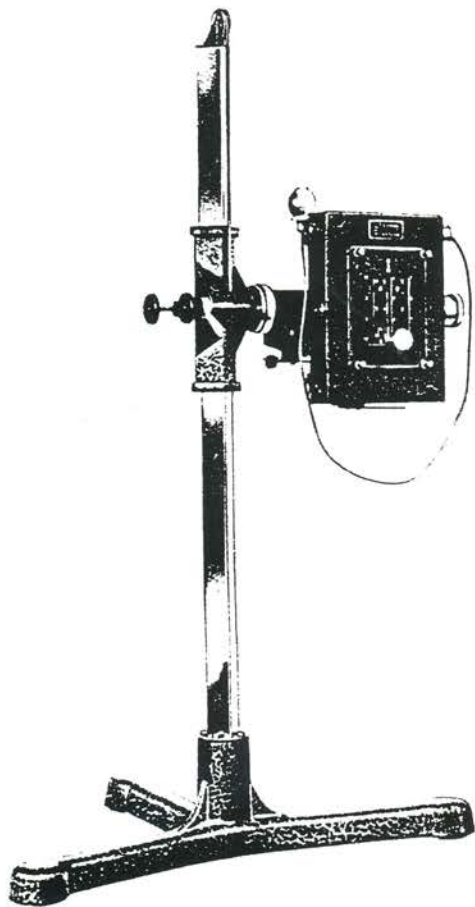
Kameraet åbnes ved at løfte den store knap (6) på siden af kameraet ud af sit greb. Samtidig med at bagstykket svinges til side (24), bevæger matskivesøgeren sig automatisk på plads. Indstillingen af skarpheden foregår bedst ved hjælp af en lup, der holdes op mod matskiven. På siden af objektiv-fronten er der anbragt tre håndhjul: det øverste anvendes til indstilling af objektivets vertikale stilling (7), det mellemste til dets horisontale stilling (9) og det underste håndhjul (8) tjener til indstilling af skarpheden (3). Efter at indstillingen er foretaget (2), lukkes bagstykket i og lukkeren spændes ved hjælp af den rouletskruer, der er anbragt øverst på kameraets forstykke. Eksponeringstiden reguleres ved at trække rouletskruen ud og dreje den, således at den ønskede tid står ud for et markeringsmærke på midtertappen.

Kameraet er nu klar til eksponering af første billede. Efter eksponeringen flyttes håndgrebet på bagsiden hen til næste billede, hvor det automatisk skal falde i indgreb for at være rigtigt placeret og lukkeren spændes på ny. Da lukkerlamellerne (25) samtidig virker som afblænding for negativet, kan kameraet altid åbnes for en ny indstilling på matskiven uden risiko for, at der kommer falsk lys på negativet.

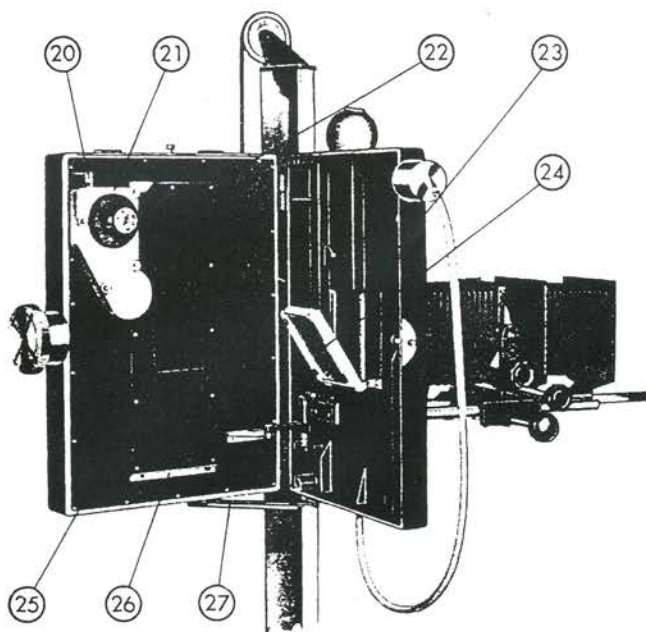
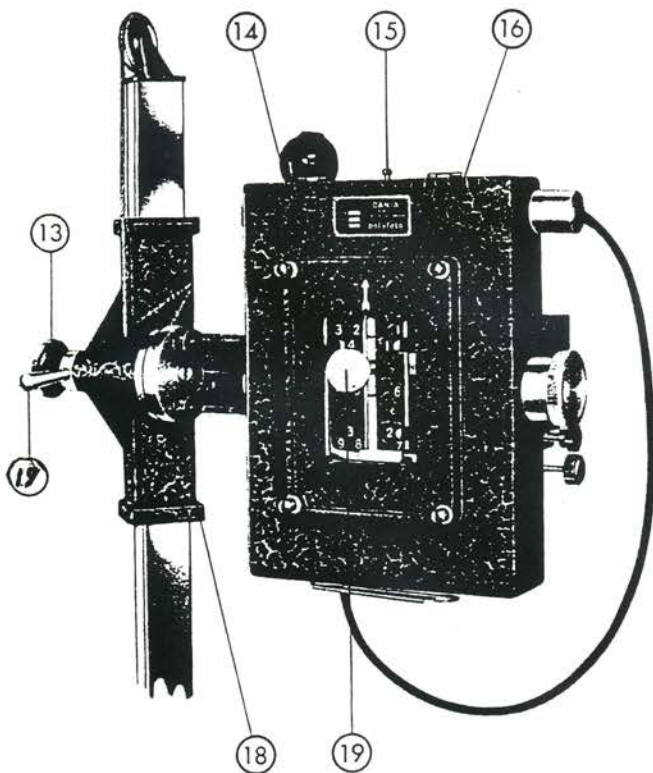
Ved anvendelsen af den kombinerede bagramme til 4, 9 eller 12 optagelser (14) angiver de hvide tal 4-optagelser, de gule tal 9-optagelser og de røde tal 12-optagelser. Ved 4-optagelser anvendes ingen maske, hvorimod der ved 9 og 12-optagelser (23) indskydes en tilsvarende maske foran matskivesøgeren. Ved 20-optagelser anvendes en speciel bagramme med tilhørende maske. Den kombinerede bagramme udskiftes med 20-bagrammen ved at løsne de fire fingerskruer (16) og selve håndtaget (19) på håndgrebet, hvorefter rammen kan tages af. Objektiverne er monteret i en bajonetfatning (3), således at man ved blot at dreje fatningen en kvart omgang nemt kan udskifte disse.

På den indvendige side af forstykket er der anbragt en finkornet matskivesøger. Denne er i brugsstilling, når kameraet åbnes, men svinges ved en særlig anordning (dansk patent nr. 64487) automatisk væk ved lukningen, således at apparatet straks er klar til eksponering. En maskeramme, der svarer til det ønskede negativformat, indskydes i en fals foran matskivesøgeren.

På forsiden af kameraet bærer to førerstænger den forskydelige objektivfront. Skarphedsindstillingen foregår ved hjælp af en bekvemt anbragt indstillingsknap (8), der efter ønske kan reguleres til større eller mindre friktion (10). Desuden findes her indstillinger for objektivets vertikale (7) og horisontale (9) bevægelser. Objektivet udskiftes nemt ved bajonetfatning (3). En indstillelig modlysblænde (11) foran objektivet borteliminerer enhver mulighed for reflekslys. Der anvendes normalt objektiver med lysstyrke 1: 4,5 og følgende brændvidder:

Multikameraets fremkomst forårsagede et kolossalt opsving i fotografering af den almindelige befolkning. Prisen var lav og resultatet rimeligt.

48 billeders ark. Danmarks Fotomuseum.

4 optagelser	21 cm	12 cm
9 "	12 "	7,5 "
12 "	12 "	7,5 "
20 "	7,5 "	

Til optagelser på tværs drejes kamerahuset om sin egen akse (5), hvilket kan have betydning ved ikke kvadratiske negativ-formater. Universalkameraet fastspændes på en glidemuffe, der nemt ved hjælp af en kontravægt kan føres op og ned ad en firkantet forkromet stålsøjle. Glidemuffen fastspændes ved et håndhjul (12) og kameraets vertikale stilling fastspændes ved et bekvemt håndtag (17). Den solide trefod af støbejern kører på 3 sæt dobbelthjul. Stativets hele konstruktion og udførelse sikrer en absolut vibrationsfri eksponering. Kameraet bør altid holdes rent og velsmurt. Glassplinter og emulsionshinder fjernes nemt fra lukkeren ved blot at løsne og fjerne den vinkelskinne (26), der er anbragt under dækpladen foran lukkerlamellerne. Denne proces bør ved brug af glasnegativer finde sted efter hvert 25. fuldt eksponeret negativ. Lukkerlamellerne må aldrig smøres med olie, men kun børstes rene med en pensel med fastsiddende hår. Kassetefremføringsmekanismen bør smøres med syrefrit vaseline: denne proces kan nemt finde sted, når bagrammen er fjernet.

Polyfoto-universal kameraet blev i 1949 leveret til følgende pris:

1 stk. Polyfoto Universal-kamera nr. 78 med kombineret bagramme til 4, 9 og 12 optagelser excl. Stativ og objektiv.
Kr. 2.950.-

1 stk. Metalstativ med hejseanordning og trefod
Kr. 598.-

1 stk. Objektiv Taylor-Hobson 21 cm.
Kr. 495.-

1 stk. Ekstra bajonetring
Kr. 30.-
Montering af ovennævnte objektiv.
Kr. 19.-

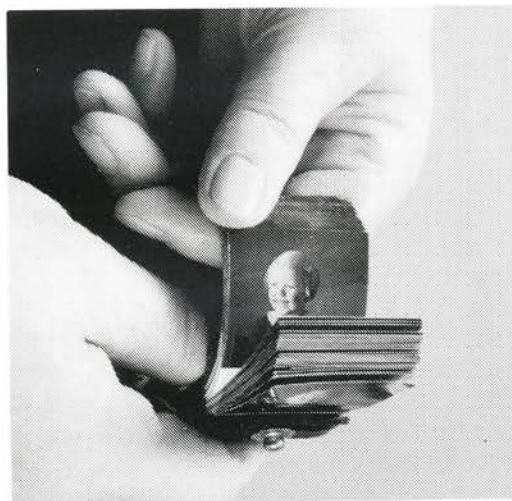
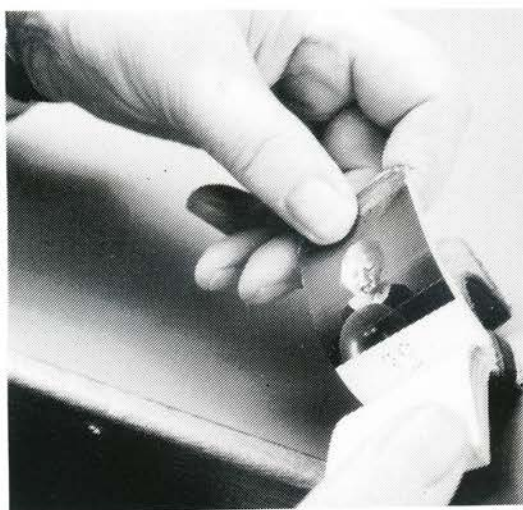
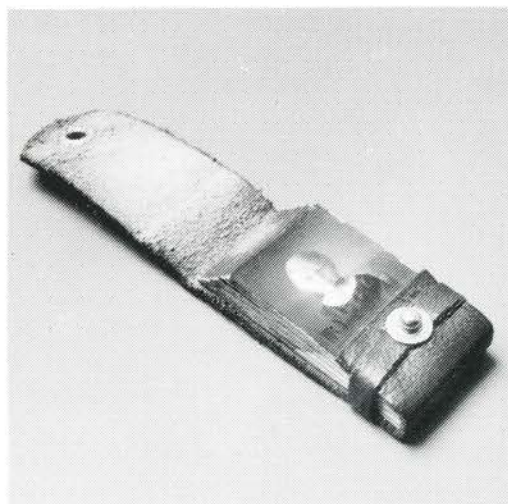
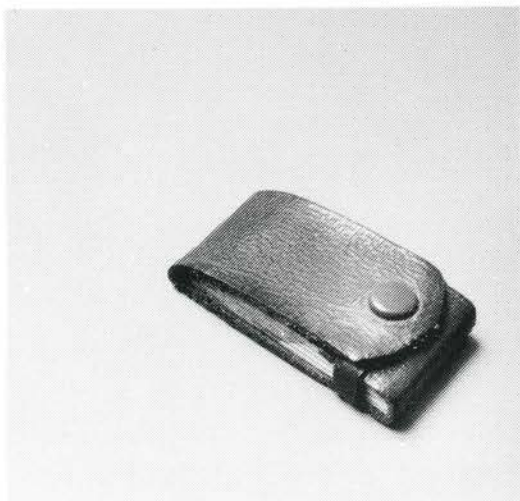
10 Kassetter a' kr. 12/35
Kr. 123.50

1 stk. Bagramme for 20 optagelser.
Kr. 98.-

Samlet pris Kr. 4.313.50.

Kameraerne blev fremstillet af aktieselskabet Polyfoto, Frederiksberggade 11 i København fra ca. 1933. Apparaterne blev kun udlejet på licens, men fra 1945 erhverves i fri handel. I dag er apparaterne en stor sjældenhed. ●

Museumsklenodie 23

polyfoto

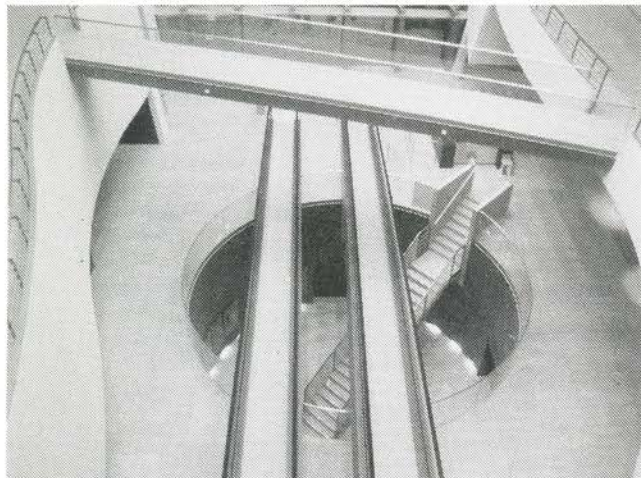
'Nu ved hele Verden, at Polyfoto er Fremtidens Portræt-Fotografi'

Ved en portræt-fotografering hos Polyfoto kunne man erhverve en lille morsom kuriositet: små blokke med 'levende billeder' i læderetui - en kærkommen fødselsdagsgave. Idéen gik også ud på at børn, ved køb af 48 billeders-arket, kunne klippe billederne ud og bytte med skolekammeraterne. De små fotos kunne også anvendes på limet menu- og bordkort, konfirmations- og festsange, eller som vist her: 'hele Deres Familie i smaa Albums'. Herligheden var 'Mønsterbeskyttet' og kostede kun kr. 3,50 pr. album samt kr. 2,00 for 48 billeders-arket. En udbredt københavnervittighed: 'Polyfoto' er en letlevende dame som fås i 48 forskellige stillinger. De små albums er tilsyneladende ret sjældne og Danmarks Fotomuseum vil være taknemmelig for et par dubletter!

Det Nationale Fotomuseum

- en ekskursion

Flemming Berendt

Ingrid Fischer Jonge præsenterer udstillingen.

Det lykkedes alle 27 tilmeldte medlemmer at forcere den vindomsuste svingdør for at mødes i husets foyerhal, rettet mod Søren Kierkegaards Plads - til Den Sorte Diamant. Sektionsleder Ingrid Fischer Jonge hilste på de fremmødte, hvorefter vi i korte og præcise vendinger blev orienteret om husets konstruktion, arkitekternes diverse problemer, men ikke mindst bygningens arkitektoniske udformning, indretning og funktion. Det første stop var nedre etage K, på 337 kvadratmeter, hvor Det Nationale Fotomuseums store rumlige udstillingslokaler befinder sig. Rummene kan inddeles individuelt ved hjælp af lette, transportable skillevægge - alt efter behov. Husets første udstilling er et udvalg af de sidste 10-års indkøb - fra meget store til helt små fotografier.

Ingrid Fischer Jonge fortalte levende om de enkelte værker og de enkelte fotokunstneres intentioner og bevæggrunde til deres udødelige værker. Valget af de udstillede fotografier var meget alsidigt, fra Krass Clements stærke serie om byens stille eksistenser til ganske uforståelige intim/privatbilleder, hvor tanken om 'Kejserens nye Klæder' ikke er fjern. Men hvad er kunst? En tilskuer citerede Storm P's berømte ord om denne sag. Storm har også sagt at 'kunst som skal forklares er ikke kunst' - nuvel, vi mødes om 10 år! De mange velformulerede ord var forhåbentlig ikke spildt på de ikke helt blankpudsede skonæser.

Efter denne første oplevelse i Fotokunstens Tempel fik vi beskrevet ariet og begav, næsten som i et stormagasin, glidende via travelatorer til vejrs for at beskue alle de arkitektoniske herligheder, sådan lidt fra oven. Her oplever man sammenkoblingen mellem Holms og Hansens bygninger via en 18 meter bred bro hen over Chr. Brygge. 'Diamanten' har ikke mange rette linier og skarpe hjørner - alt er bølgende former som den menneskelige krop og dets indre sjæl. Enkeltheder er designet og veludført i ædle træsorter og fint forarbejdet metal - De kan godt de unge arkitekter! Per Kirkebys store loftmaleri er lækkert fabulerende, stoflig imødekommende ved dagslys, men lysringen under billedet må ændres - det bliver

Flemming Berendt overrækker et albumbillede til I.F. Jonge fotograferet af Ad. Lønborg.

spændende hvordan. Efterhånden begyndte varmen at stige til hovedet, hvorledes de 'stakkels' medarbejdere skal kunne klare den til sommer er mig en gåde - TØR varme er ikke behagelig - jeg giver gerne 1 krone til et klimanlæg.

Endelig gik turen til de hellige haller - hvorom det hele sig drejer. Flotte store lyse og venlige arbejdslokaler, med rigtige gamle træborde. Udsigt så det batter. Store skabe til land- og søkort samt ditoh fotografier - her er man fri for støv og anden elendighed - trist at Bjørn Ochsner ikke nåede at opleve dette. Sidst, men ikke mindst, blev Ingrid Fischer Jonge bombarderet med adskillige relevante spørgsmål omkring ophavsret - fotokunstner Per Bak Jensen og amatør (!) Viggo Rivad som dog er på Finansloven! Inden vi sagde tak for en spændende aften overrakte Flemming Berendt et stort albumbillede, motiv a'la L.A. Ring, fotograferet af Ad. Lønborg (1865-1871), samt en portrætoptagelse (optaget af autor) med tilhørende interview af den kvindelige fotograf Rie Nissen (1904-1988). ●

LANDSMØDE & GENERALFORSAMLING

SØNDAG D. 16. APRIL 2000

På

Værksteds- og Kulturhuset
'Badstuen', Østre Stationsvej 26, 5000 Odense C

PROGRAM

*

10:30

Formanden byder velkommen
Herefter kan medlemmer opstille 'loppevarer'

10:40

Det store loppemarked begynder

12:30

Middagspause

13:30

Generalforsamlingen begynder

Dagsorden: se nedenfor

Anvisningssalget begynder umiddelbart efter generalforsamlingen

16:30

Forventet afslutning.

DAGSORDEN:

*

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning
3. Kassererens beretning
4. Redaktørens beretning
5. Indkomne forslag

Forslag skal være formanden i hænde senest:

DEN 8. APRIL 2000

*

6. Valg til bestyrelsen:

Følgende medlem ønsker ikke genvalg: Kaj Kempel.

Modtager genvalg: Niels Resdahl Jensen og Gunni Jørgensen.

7. Valg af revisorer:

Lars Schönberg-Hemme modtager genvalg

Ny revisor: Willy Thomsen

8. Fastsættelse af kontingent:

Bestyrelsen foreslår uændret kontingent

9. Eventuelt

Dansk Fotohistorisk Selskab

Århus, den 1. februar 2000

Regnskab for 1999

Indtægter

Kontingenter	111.555,00
Renteindtægter	322,93
Annonceindtægter	18.478,80
Løssalg af Objektiv mm.	3.828,00
Anvisningssalg	11.193,00
Tilskud og sponsorater	0,00
Diverse	1.355,00
Indtægter i alt	146.732,73

Udgifter

Objektiv	62.794,60
Kontor, porto mm.	24.359,20
Telefon	8.762,48
Kørsel, rejser	11.204,48
Gaver, møder mm.	8.040,93
Diverse	2.416,45
Udgifter i alt	117.578,14

Resultat

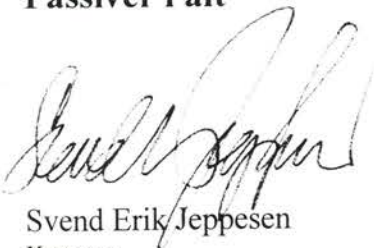
29.154,59

Aktiver

Kasse	900,00
Girokonto	85.196,90
Udlæg	3.853,30
Debitorer	7.062,50
Aktiver i alt	97.012,70

Passiver

Formue pr. 31.12.1999	32.491,87
Skyldig moms	4.457,22
Skyldige omkostninger	24.463,61
Næste års kontingent	35.600,00
Passiver i alt	97.012,70

Svend Erik Jeppesen
Kasserer

Henri Mæhle
Revisor

Lars Schönberg-Hemme
Revisor

Anvisningssalgslisten til søndag d. 16.4.2000

Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbetegnelse. Køber og sælger erlægger hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved kommissionskøb vil effekterne blive sendt pr. postoprævning. Den, der afgiver bud for trediemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon eller skriftligt til anvisningssalgslederen: **Niels R. Jensen, Rygårds Alle 33A, 2900 Hellerup. Tlf. 39620962**

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
1	Kasse med visit- og kabinetfotografier			
2	Stereobilleder fra Europa ca. 250 stk.			
3	Stereobilleder fra Danmark, P. Elfelt og div. amatører, ca. 450 stk.			
4	Fotokopi af P. Fangels registrant over egne stereobilleder, 3 ringbind			
5	12 danske bøger om fototeknik, Budtz Müller o.a.			
6	12 danske bøger om fototeknik, Kodak, Agfa o. a.			
7	3 fotobøger, 2 fra Japan og 1 fra Finland			
8	Leicina 2x8 incl. 9mm. optik	B		
9	Photopia lysmåler med booster	A		
10	Ihagee Ultrix 6x9, gammel type	B		
11	Carl Zeiss Jena, Triotar 4/135 for Exakta	B/C		
12	Minolta HiMatic F	A		
13	Rodekasse			
14	Pentacon bælgudstyr M42/Exakta	B		
15	Ihagee Ultrix 6x9, ny type	B		
16	Zeiss Contessa LK, Tessar 2,8	A		
17	Zeiss Continette, Lucinar 2,8	A/B		
18	Refleks Korelle, Radionar 2,9	Defekt		
19	Leitz Prado 150, Hektor	A		
20	SX 70, Alpha 1	A/B		
21	Yashica Electro 35, Yashinon 1,7	A/B		
22	Minolta Weathermatic, gult undervandskamera m. original emballage	Nyt		
23	Praktika VL, Oreston 1,8	A/B		
24	Era Box, Frontar	A/B		
25	Yashica LM 44 grå, Yashinon 3,5	B		
26	Leica R 4 hus	A/B	2250.-	
27	Kinax 6x9, fransk ca. 1948, med objektiv 4,5/105	B		
28	Audax 6x9, fransk ca. 1947, Anstar 8/105 med B-taske	B		
29	Leitz Pradovit (metalhus) med 12 og 15 cm. org. obj. m. tilh. tubus	A	400.-	
30	Zeiss Contessa ca. 1953, Tessar Opton, lysm. OK, org. B-taske	A	1100.-	
31	Smalfilmsoptager Elmo Super 8 Sound 350 SL	A		
32	Smalfilmsgengiver m. lyd, Eumig Mark S 810 – dual 8	A		
33	Smalfilmsviewer GOKO dual 8 + 2 splicere	A		
34	Durst mørkekammerlampe med 4 indbyggede filtre	B		
35	Fotopapir, 12 ark 40x50, 12 ark 30x40, 20 ark 24x30, 125 ark 12x18			
36	Ilford Multigrade filtersæt + ca. 50 ark fotopapir 18x24			
37	Ica Halloh 511, Novar 6,8/135	B		
38	Edixa Flex, Edixa Auto Cassaron 2,8/50			
39	Voigtländer Bessa 6,5x11, Voigtar 6,3, B-taske			
40	Voigtländer Bessa 6x9, Voigtar 7,7			
41	Kodak Retina type 149, Xenar 3,5/50			
42	Kodak Retina Ia, Xenar 3,5/50, B-taske			
43	Agfa Billy, Igestar 8,8			
44	Agfa Karat, Igestar 6,3/50			
45	Agfa Standard 6x9 med rullefilmkassette, Anastigmat 4,5/105			
46	Exa ver. 1, Meritar 2,9/50			
47	Voigtländer Vito CL, Lanthar 2,8/50, B-taske			
48	Rolleiflex, Tessar 4,5/75, B-taske			
49	Zeiss Ikon Baby Box Tengor 3x4, Frontar			

Anvisningssalgslisten til søndag d. 16.4.2000

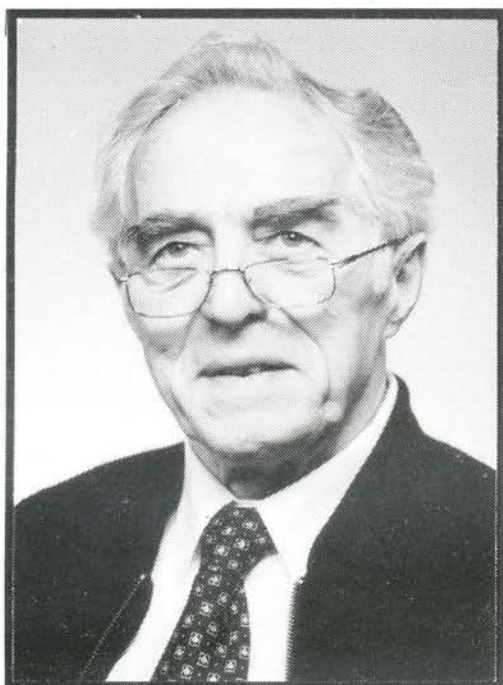
Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbetegnelse. Køber og sælger erlægger hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med savekøber som sælger. Kredit gives kun til medlemmer, der ikke er til stede ved anvisningssalget. Ved kommissionskøb vil effekterne blive sendt pr. postoprævning. Den, der afgiver bud for trediemand hæfter for budet. Medlemmer kan indsende bud pr. telefon eller skriftligt til anvisningssalgslederen: **Niels R. Jensen, Rygårds Alle 33A, 2900 Hellerup. Tlf. 39620962**

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slag
50	Retina Ia type 015, Xenar 3,5/50			
51	Retina I type 013, Xenar 3,5/50			
52	Edixa Mat Refleks mod. B, Pentacon 1,8/50			
53	Rollei 16 S, Tessar 2,8/25, etui			
54	Ernamann 9x12 plade, Dobbelt objektiv 11/140			
55	Voigtländer Vito CL, Lanthar 2,8/50, B-taske			
56	Zeiss Ikon Nettar 517/16, Novar 4,5/75			
57	Retina Ia m. rammesøger, Xenar 3,5/50, ½ taske			
58	Akarex, Xenon 2/50, Xenagon 3,5/35, Xenar 3,5/90, B-taske			
59	Rolleiflex SL 35E, Vario Dynar 80-200 + Bauer blitz			
60	Trækamera 9x12 til plader			
61	Optik Hugo Meyer Weitwinkel Aristostigmat 9/120			
62	Gammelt træstativ I læderetui			
63	Braun Paxette			
64	Chinon CA 4			
65	Minolta kamera med optik 2,7/38			
66	Optik Janpol Color 5,6/80			
67	Olympus 35 RC			
68	Optik Isconar 4/100			
69	Cosina 4000 S			
70	Polaroid 600 SE, optik 127 mm.			
71	Olympus Pen			
72	Konica Autorefleks 3, 1,4/57			
73	Konica Hexanon 3,5/28			
74	Olympus XA I			
75	Yashica TL/E, 2/50			
76	Miranda Sensorex, 1,9/50			
77	Forstørrelsesoptik Ross Resulux			
88	Bælg 42 mm. Novoflex 4,5/135			
79	Kowa SE, 1,9/50			
80	Petri FT, 1,8/55			
81	Minolta HiMatic F			
82	Cosina, Cosinon 2,8/135			
83	Optik Avonar 3,5/200			
84	Konica EE matic			
85	Optik Soligor 3,5/135			
86	Optik Sankor 2,8/35			
87	Retinette			
88	Zenith E, Helios 2/58			
89	Super Dynarex 4/135	A		
90	Color Skopar X, 2,8/50	A		
91	Voigtländer Vito B, lille søger, Color Skopar 3,5/50, løs afst. måler	B		
92				
93				
94				
95				
96				
97				
98				

Portrætskitse af Poul Ruggaard Porse

Dorte Pedersen

Personalhistorikeren Poul R. Porse har i næsten en menneskealder beskæftiget sig med fremskaffelse af oplysninger om danske fotografers liv og levned. Ved en systematisk gennemgang af lokale- og landsdækkende dagblade har han videregivet sine informationer til daværende førstebibliotekar mag.art. Bjørn Ochsners hovedværk 'Fotografer i og fra Danmark til og med år 1920'.

*Poul Ruggaard Porse.
Foto: Poul Pedersen feb. 2000.*

Barndom

Poul Ruggaard Porse er vokset op på Samsø, hvor hans far var landbetjent og arrestforvarer. Moderens slægt havde levet på øen i generationer. Helt naturligt var det Porses drøm at blive politimand som faderen. Der var mange ting at gå op i for en opvakt dreng, både inde- og udendørs, i dårligt vejr blev arkivet, som hørte embedet til, undersøgt. Arkivet lå bekvemt ved siden af Porses værelse, og engang imellem kom nogle af de støvede pakker fra arkivet frem, men ak, de var skrevet med gotisk skrift, hvilket er totalt ulæseligt for uøvede, men navne var skrevet med almindelig håndskrift, og her kunde Porse kende familienavne, men ikke læse, hvad det handlede om. Så der blev taget en beslutning om at gotisk håndskrift skulle læres engang. Det blev også senere en realitet - hans viden blev brugt til at undervise andre videbegærlige mennesker.

Læretid

Efter realeksamen var det for tidligt at gå ind i politiets tjeneste, så Porse gik i lære som mejerist, og efter 4 års læretid var der arbejdsløshed i faget, så andre job

måtte til, bl.a. som damptromlefører. Senere meldte Porse sig som frivillig i den Finske Vinterkrig. Endelig i 1943 opnåede Porse ansættelse i politiet, han var heldig og undgå at blive taget af tyskerne den 19. sep. 1944, han måtte gå 'under jorden' i det næste halve år til freden kom i maj 1945. Senere kom Porse til at arbejde i en afdeling af Århus Folkeregister i politiets regi. Her opsporede man arveberettigede slægtninge til afdøde i udlandet, og da Porse netop var begyndt at forske i sin egen slægt, var det lige noget der havde hans interesse det gav en masse øvelse. Sammen med andre amatørslægtsforskere stiftede man i 1957 Danmarks første forening af slægtsforskere. I 26 år var Porse formand og er i dag æresmedlem. I 1979 blev han belønnet med en medalje for sit pionerarbejde. Foreningen tæller i dag over 200 medlemmer - spredt rundt i landet findes ca. 50 lignende foreninger. Omkring 1962 blev Århus politi anmodet om at aflevere samtlige arkivalier til Landsarkivet. Arkivet befandt sig rundt omkring på lofter og i kældre. Porse fik tilbudt jobbet som arkivar, bl.a. fordi han kunne, nok som den eneste, læse den gamle gotiske skrift.

Det kgl. Bibliotek

Under gennemgangen af arkivalierne blev der indsamlet oplysninger og billeder til en politihistorisk samling. Det ældste billede var en gruppe politibetjente, fotograferet af P. Hadrup (1864-1936) i Århus - for at datere dette billede søgte han nye veje. I håb om at Det kgl. Bibliotek havde et tilsvarende billede med årstal, henvendte han sig der, og det blev den første kontakt med førstebibliotekar Bjørn Ochsner, der omgående sendte sin dupliserede udgave over danske fotografer.

Portræt af ukendt dame, fra et af Riis Knudsens første år i Århus.

Porse takkede, og dette blev indledningen til en årelang udveksling af oplysninger om fotografer. Efter udsendelsen af Ochsners 2. Udgave (den blå) begyndte Porse i sin fritid en mere systematisk gennemgang af lokale samt andre byers aviser, vejvisere, borgerskabsprotokoller, protokoller over rejsende (det fandtes virkelig dengang), pasprotokoller m.m. alt blev læst omhyggeligt for evt. at finde notitser og annoncer. Men en virkelig guldgrube var apotekernes giftbøger, hvor alt salg af sublimat og cyankalium var anført med navn og dato, desværre har ikke alle apoteker bevaret bøgerne helt tilbage til midten af 1800 tallet. Der blev sendt mange oplysninger af sted til Det kgl. Bibliotek, og altid fulgte prompte et svar fra Ochsner, håndskrevet med hans karakteristiske lidt store skrift med bredsporet pen. Hver sommer var Ochsner censor på Århus Universitetet, og hver gang fik Porse besøg, hvor mange aftaler og oplysninger blev udvekslet. Bl.a. fik Porse frie hænder til indkøb af negativer eller billeder af historisk art - især en begivenhed står i erindringen. Porse havde fundet ca. 100 store negativer fra 1880'erne i format 24 x 30 cm. Det var både portrætter og topografiske optagelser, men erfaringerne med fragt til København var dårlige, så Ochsner foreslog at lade dem kopiere i Århus i 2 sæt, så også Porse havde et sæt til identifikation. Regningen på kopieringen gav Porse røde ører, prisen var over 500,- kroner, men da Ochsner hørte at det var for 2 sæt, var hans

Portræt af skuespilleren Grete Holmer, århus pige, som blev fundet til filmen 'Skilsmisens Børn' midt i 1940'erne og stadig er aktiv!

kommentar blot : "Det er halv pris". Senere fandt Porse ud af at optagelserne stammede fra fotograf H.C. Raupach (1818 -1884), Randers.

Politiarkivet

Nogle år senere var det politiets egne negativer af forbrydere fra 1904 -1945 som på en eller anden måde skulle anbringes, hverken Landsarkivet eller Rigsarkivet ville have dem, så Porse henvendte sig til Ochsner, men heller ikke her var der straks en mulighed, og sagen blev stillet i bero. Siden fandt man dog plads i en lagerbygning på Christianshavn. Da Bjørn Ochsner begyndte sin 3. udgave om danske fotografer havde Porse leveret over 2.000 oplysninger til værket, og endnu 1.000 som skulle renskrives. Bjørn Ochsner havde ikke tid at vente, måske vidste han at hans tid var kort. Efter Ochsners død har Porse fortsat indsamlingen af notitser og annoncer, i dag er der ca. 10.000 i arkivet.

Riis Knudsen arkivet

I Århus fandtes ingen negativsamlinger af professionelle fotografer i offentlige arkiver, det har Porse i mange år prøvet at råde bod på. I Bjørn Ochsners værk kan man læse at århusfotografen Waldemar Riis Knudsens (1881-1960) negativer opbevarede i 'Den gamle By', det fandt Porse var sandt, men pladerne var rent fysisk muret inde, de var utilgængelige, men ved

Et udvalg af averteringsannoncer - fundet gennem
 årelang søgning i provinsbladene. Disse oplysninger
 har været uvurderlige brikker til registreringen af
 danske fotografers liv og levned.

Daguerreotyp - Apparater.

At vi have nedsat vore Daguerreplader:
 Hele Plader til 12 Rd. 3 mk. Dusinet,
 halve do. til 6 Rd. 1 mk. 8 sk. do.
 Qerdedeels do. til 3 Rd. 12 sk. do.
 sjetteedeels do. til 2 Rd. 8 sk. do.
 fjerdedeels galvaniske do. til 3 Rd. 4 mk.
 8 sk. do.,
 sjetteedeels do. do. til 2 Rd. 2 mk. 8 sk. do.,
 og Rammer og øvrige Requisiter i Forhold til
 disse reducerede Priser, imod contant Betaling
 og naar mindst tages for 10 Rd. ad Gangen,
 dette undlade vi ikke herved at bekendtgjøre.
 H. J. Bing & Son.

Flyve Posten 18. maj 1854.

Photographi.

Underviisning i Photographi paa Papir, Glas,
 Børdug og Chrystalkugler samt i Photo-Lithogra-
 phi, efter Ind- og Udlandets bedste Methode, med-
 deles billigt i den „photographiske Anstalt“ i Beile.

Svendborg Amtstidende 5. juli 1859.

Photographi.

Underviisning i Photographi paa Papir, Glas, Børdug
 og Chrystalkugler, saavel som i det nu saameget brugelige
 Photo-Lithographi, meddeles billigt i det ny indrettede photo-
 graphiske Attelier i Beile.
 E. Aye.

Kolding Avis 5. juli 1859.

Photographi.

Underviisning i Photographi paa Papir, Glas,
 Børdug og i Chrystalkugler samt i Photo-Litho-
 graphi efter Ind- og Udlandets bedste Metoder,
 meddeles billigt i den „photographiske
 Anstalt i Beile“.

Randers Amtsavis 5. juli 1859.

Photographi.

Underviisning i Photographi paa Papir,
 Glas og Børdug samt i Chrystalkugler og
 det nu saameget brugelige Photo-Lithographi,
 meddeles efter Ind- og Udlandets bedste Me-
 thoder, billigt i det nyindrettede photographiske
 Attelier i Beile hos
 E. Aye,
 Boghandler.

Morsø Avis 7. juli 1859.

Photographisk Attelier

for
 Glas-, Papir- & Børdugs-Billeder

er Dag fra Kl. 2 til 7, og aftages Portraiter i alle Størrelser efter allerneeste og hurtigste Methode,
 i 1 Secund. Ligeledes aftages

Photo-Lithographier og Photographier i Glaskugler.

rospecter, Herregaarde, Ryttere til hest, saavel som Copier efter Oliemalerier,
 ier, Photographier, Lithographier, Blyantstegninger osv. aftages ligeledes.

Daguerreotyp-Portraiter restaureres.

S. A. Selmer
 fra Kjøbenhavn.

Skulde Noget onste Underviisning i Photographien, da erlægges først Betalingen efter at Vedkom-
 nende har lært Alt complet.

Hobro Avis 21. maj 1860.

Photographisk Atelier

fra

Kjøbenhavn

er ankommen hertil Byen, og aftages Portraiter paa Glas, Papir og Bogsug i alle Størrelser efter allernyeste og hurtigste Methode. Børn aftages i 1 Secund og som Følge deraf i hvilken som helst Alder. Ligeledes aftages

Photolithographier og Portraiter

i Glaslugler til Papirpresser.

Landskaber, Prospector, Ryttere tilhest, Copier efter Oliemalerier, Kobberstykker, Lithographier, Daguerreotypier og Photographier etc. aftages ligeledes. Atelieret, som er hos Hr. Houmann, er aabent hver Dag fra Kl. 2 til 7, aldeles uden Hensyn til Veiret.

Selmer

fra Kjøbenhavn.

Skulde Noget ønske Underviisning eller Oplysning i Photographien, da meddeles Samme, og Betalingen erlægges først efter at have udlært.

Hjørring Amtstidende 29. juni 1860.

Photographi-Portraiter.

Undertegnede, der er ankommen hertil Byen anbefaler sig med Aftagelse af Photographi-Portraiter efter de allernyeste Metoder, i enhver Størrelse og Façon. For om muligt under mit korte Ophold her i Byen (2 a 3 Uger) stadig at kunne være beskæftiget, aftager jeg til nedensaaende særdeles billige Priser:

Photographier paa Papir fra 1 til No. 5 No. Stf.; naar flere Kopier tages gives betydelig Rabat.

Photographier paa Glas, smukt indfattede i sorte Rammer, til 4, 6, 8 a 9 Mt. Stf.

Photographier, indlagte i fæbne Glaslugler (Brevpresser) 8 a 10 Mt. Stf.

Smaa Miniatur-Portraiter til at indfatte i Medaillons, Brystnaale etc.

Bjiltkort a 3 Mt. Stf. (naar mindst 6 Kopier tages).

Prospector og alt andet til Photographien hørende.

For Portraiternes gode Udførelse saavel med Hensyn til Lighed som Tone indstaaes; ethvert Billede, der ikke er aldeles efter Dnske, behøves ikke at modtages. — Prøveportraiter findes i et Stab udenfor min Bopæl hos Hr. Malermester Frisch paa Søndergade.

J. F. L. Kayser.

Horsens Avis 26. juni 1861.

Photographi-Portraiter

paa Glas, Papir, Bogsug, Glaslugler, ic. aftages daglig fra Kl. 10 til 3 i Gårkøber Brechtoldts Have. E. N. Valle.

Prospector af Bygninger, Herregaarde ic. udføres efter nærmere Aftale.

Grenå Avis 16. februar 1860.

Photographi.

Underviisning i Photographi paa Papir, Glas, Voxdug og i Chrystalkugler samt det nu saameget brugelige Photo-Lithographi, meddeles billigt efter Ind- og Udlandets bedste Metoder i det nyindrettede photographiske Atelier i Veile af
E. Hye.

Viborg Stifttidende 6. juli 1859.

Photographi.

Underviisning i Photographi paa Papir, Glas, Voxdug og Chrystalkugler, saavel som i det nu saameget brugelige Photo-Lithographi, meddeles billigt i det nyindrettede photographiske Atelier i Veile.
E. Hye.

Ringkøbing Avis 7. juli 1859.

Folketællingerne er en utrolig god kilde, som på fremragende vis supplerer fotografens annoncering. Fotograferne flyttede meget omkring, som børnenes fødesteder her viser. Jeg har i kirkebøgerne fået bekræftet, at faderen alle fire steder optræder med stillingsbetegnelsen fotograf, selv om det er ufatteligt, at han på så ydmyge lokaliteter som Taars og Astrup har kunnet finde sit udkomme til den stadig forøgende børneflokk. I Århus har man siden 1892 haft kommunale folketællinger hvert år, og de usædvanlige lister er tilgængelige efter 80 år.

Selv en ganske kortfattet oplysning - som her godt skjult i en lang opremsning af tilrejsende til Århus skrevet med avisens mindste skriftstørrelse - kan have betydning.

Den oplyser således om, at den kendte daguerreotypist Mads Alstrup atter har påbegyndt en sommerrejse i det jyske.

overtalelse lykkedes det at få dem overført til Erhvervsarkivet. Der viste sig at være ca. 100.000 og ikke 10.000, som man først antog. Pladerne befinder sig i dag i Erhvervsarkivet i Århus, hvor Porse arbejder med at få orden på samlingen, nemt er det ikke, da der ikke findes protokoller for de første mange år. Fotograf Riis Knudsen var en mondæn fotograf, virkede i Århus fra 1907 - 1957. Adressen på Lilletorv 2 er jo i byens hjerte, så man standsede op og iagttog hans udhængsskabe, hver gang man var på det sted, og der blev skiftet billeder ofte.

'En sporhund'

Poul Ruggaard Porse er en utrolig iagttager, selv ikke den mindste annonce eller notits går ham forbi, og det er ikke bare fotografernes annoncer, men også indholdet af underlige ting, der bliver nævnt, glaskugler,

Bendix, Peter Ibsen.

Århus kommunale folketælling jan. 1894: Knudriisgade 25.
Peter Ibsen Bendix, f. 10.2.1844 Morsø, Fotograf,
Ane Kirstine Bendix, f. Nielsen, f. 5.9.1853 Bovling.
Kristian Frederik Bendix, f. 23.4.1877 Hjørring, Søn,
Rigmor Bendix, f. 27.3.1878 Hjørring, Datter,
Sigrid Bendix, f. 24.1.1880 Taars, Datter,
Gunnar Bendix, f. 7.6.1881 Taars, Søn,
Agnete Bendix, f. 9.7.1882 Taars, Datter,
Johannes Bendix, f. 2.6.1884 Taars, Søn,
Naomi Bendix, f. 13.6.1885 Astrup, Datter,
Viggo Bendix, f. 10.6.1886 Astrup, Søn,
Regine Lerche Jørgensen Bendix, f. 8.4.1890 Aarhus

Alstrup, Mads.

Ankomne Reisende til Aarhus:
Med Dampskibet "Chr. VIII" fra Kallundborg:
Daquerreotypisten Alstrup.

(AARHUUS STIFTSTIDENDE 21.6.1847.)

tryllebilleder, rygebilleder, eller hvad er et viktoriakort og så videre, det sætter ting i gang. På Statens Avis-samling på Statsbiblioteket i Århus har Porse sin gang, og medens avissiderne flimrer forbi på skærmen, bliver der gjort notater, som der så bliver bestilt kopi af siden. Tidligere kunne man blade i de originale aviser, men det kan aviserne ikke holde til, så nu ligger de på film, som vises på en skærm. Det er anstrengende at se på, men det lykkes stadig Porse at finde ting som ikke er set før. Det er et umåleligt arbejde der her er gjort. Bjørn Ochsners tak til Porse i hans sidste udgave af 'Danske Fotografer i og fra Danmark til og med år 1920' er et udtryk for at han har forstået at værdsætte Poul Ruggaard Porses store indsats. ●

Bog & udstillingsomtale:

Flemming Berendt

Hugo Matthiessen: Aarhus 1917.
Format 20,5x20,5, 185 sider. Stift bind. Forlaget Hikuin.
Pris kr. 275,- ISBN 87-90814-03-7
Bestilling: 8666 7666. Fax: 8627 2378.

I skriftrækken Hugo Matthiessens Danmark er man kommet til Århus, dvs. det Aarhus som eksisterede i årene omkring Den første Verdenskrig. 'Byen hed oprindelig Arus, sammensat af 'ar' og 'os' og betyder Aaens Munding, en betegnelse, som fortræffeligt harmonerer med byens beliggenhed og den Rolle, Gabt ud mod Havet kom til at spille for Stadens Opkomst og Udvikling' - alt ifølge Stads Arkivet.

Arkitekt Bue Beck har med sikker hånd skrevet og redigeret den fyldige beskrivelse af museumsinspektør og fotograf Hugo Matthiessen samt det Aarhus som var. Den lange perlerække af topografiske optagelser er gjort med et Nellerød-kamera, helt præcist nr. 290, udgået fra Jens Poul Andersens værksted. Glaspladeformatet var 12 x 16,5 cm - det ses på kvaliteten. Det ene vidunderlige billede åbenbarer sig ved gennemlæsningen af en utrolig smuk billedbog. Specialtrykkeriet i Viborg kan glæde sig over deres særdeles fine trykteknik. Hvert eneste billede er gengivet skarpt, men alligevel blødt og lækkert - således er morgendis, flimmer, tåge gengivet i de fineste nuancer. Man glæder sig til næste bind! ●

Arkitekterne: Jan Knudsen, Schmidt, Hammer & Lassen. Fotograf: Jørgen True, Sputnik: Det Kongelige Bibliotek (Den Sorte Diamant).
Format 25,5x25,5 cm. 124 sider plus tegninger. Stift bind.
Forlaget Gyldendal 1999. Pris kr.
ISBN: 87-0045016-2.

Det er selvfølgelig oplagt at fremstille en bog om et så imponerende bygningsværk som 'Den Sorte Diamant'. Teksten er kortfattet og præcis. Der indledes med beskrivelse af områdets historiske rod med referencer til biblioteksbygningen fra 1906, tegnet af professor, arkitekt H.J. Holm. Hans kompakte bygningsform skulle udstråle højtidelig fornemhed - her opbevarede man jo nationen kulturarv. De arkitektoniske krav og materialer har givet arkitekterne Schmidt, Hammer & Lassen fantastiske muligheder som de bestemt har udnyttet til bristepunktet. Bygningen er opført i 7 plan samt kælder, ariet svæver på et glasbånd friholdt fra jorden. Husets indre bølgebevæ-

gelser leder tanken hen på dets maritime beliggenhed ved havnefronten, men samtidig indeholder den også en udstråling af indre storhed - hvordan så det store bibliotek i Alexandria egentlig ud?

Hvorledes det vil komme til at fungere som arbejdsplads er en helt anden historie. De mere håndgribelige 'kiksere' vil utvivlsomt blive rettet - værre er det med den tørre varme, men også det kan afhjælpes - her er der kun tale om kroner og ører. Bogen om Den Sorte Diamant er fyldt med flotte farveoptagelser optaget ved nat som dag. Jørgen True har arkitektonisk blik uden at miste helheden - flot, flot. Helheden er derefter overgivet til layout, hvilket Jan Knudsen har klaret med bravour. Et væsentligt billedværk om et sjældent arkitektonisk bygningsværk - priserne vil strømme ind. ●

Jan Møller: Københavns ældste butikker. Format 18x25 cm. 72 sider. Stift bind. Strandbergs forlag. ISBN 87-7807-727-3.

Det store billedværk 'København før og nu - og aldrig', uundværligt i billedhistorisk sammenhæng, bliver nu tilbudt med rabat. Som det vil fremgå af medsendte reklamebrochure får man i tilgift en lille fin skildring af københavnske butikkers historie gennem tiderne skrevet af Jan Møller.

18 hæderkronede forretninger og beværtninger bliver nøje beskrevet. Perchs berømte 'te- og porcelænshandel' blev allerede etableret fire år før Louis Daguerre optog verdens første fotografi. Butikken er stadig tilgængelig hvor duften af fortiden hænger i lokalet. På Købmagergade finder vi Marstrands bageri med 250 år på bagen. I år 1900 arbejdsplads for 104 bagersvende - brød er godt - det vidste de gamle københavnere. Til tider meldte tørsten sig, og her var Hviids Vinstue det frelsende hjem. I 1723 var man klar over at ved stadens Østerport måtte der kunne 'tankes op' i en skænkestue. I over 275 år har stedet haft besøg af alverdens tøjstige sjæle, fra adel til borger. På lamperne over de små borde kan man læse berømte københavneres navnetræk. Den velskrevne bog er fyldt med fotografier vignetter og andet 'krims krams' fra tiden.

'En god cigar gør tanken klar' - et slogan hvis udbredelse man kun kan bifalde! W.Ø. Larsens cigarbutik på Amagertorv har altid været et nydelsens tempel. Cigarrygning var ikke altid lige populær. I 1834 gav Frederik 6. Instruks til vagten på Amalienborg om, at forbipasserende ikke måtte ryge i kolonnaden eller på Slotspladsen. Skete det alligevel, råbte skildvagten: "Cigaren af Kæften". Forretningen overlevede, måske på grund af den indledende strøtanke udtænkt af statsminister Th. Stauning, selv en habil storryger!

'Med kors og bånd og stjerner' - disse fine sager kunne købes hos M.W. Mørch & Søn's efft., grundlagt i 1830. Man mindes H.C. Andersens brev til Collin fra 1869: "Vil De ikke nok sende mig her en Ting, jeg har glemt at købe...nemlig 1 Alen Ordensbaand til Commandeurkorset at bære om Halsen...Bredden veed jo Sælgeren Hr.Mørch..."

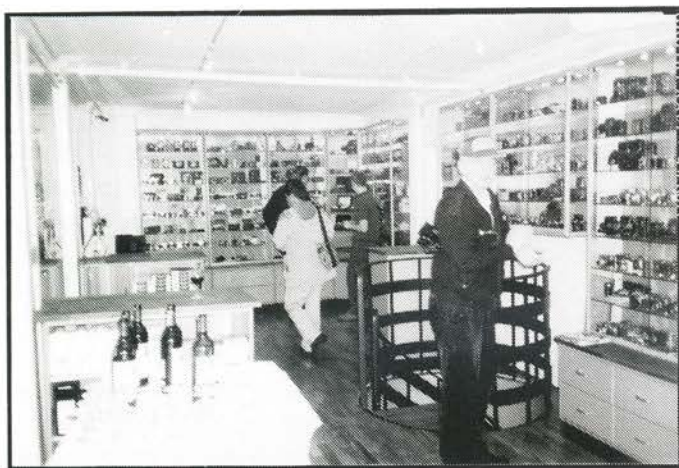
Nu har alle fået hæder og ære i en bog som ikke bør mangle i den billedhistoriske samling - i tilgift køber man derudover en sand guldgrube af læse- og billedstof til tusinder af timer. Desværre har forfatteren ikke 'forgrebet' sig på en gammel fotohandel - vi har dog én - som er over 100 år gammel midt på Strøget. ●

PHOTOGRAFICA

CLASSIC CAMERAS

'Fotografica' i Skindergade 41 har udvidet sit sortiment af kameraer til også at omfatte 'Classic Cameras'. Det imponerende udvalg er anbragt i lige så imponerende udstillingskabe. De gamle apparater er renoveret og i fin stand. Det 100 m² store lokale på 1. Sal er tillige et helt lille 'Foto-Museum' midt i byen hjerte, hvor man altid er velkommen!

Et udsnit af det flotte udstillingslokale - hvortil man kommer ad en snirklet trappe nede fra forretningen.

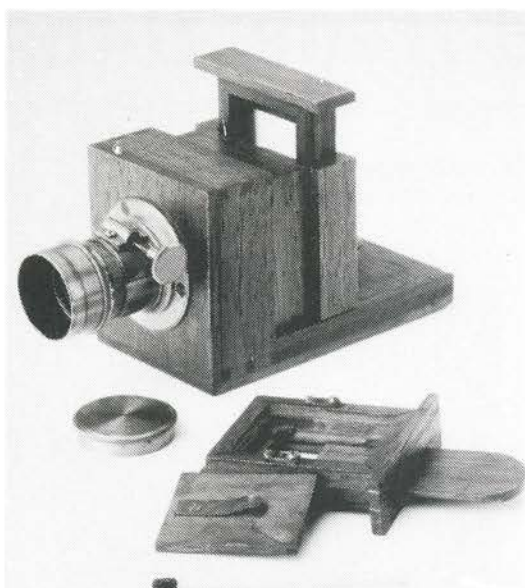
Fotografisk Center/Gl. Strand

I perioden 13. maj - 2. juli vises en retrospektiv udstilling af Gisèle Freund, en verdens førende portrætfotografer. Udstillingen omfatter portrætter af bl.a.: John Steinbeck, André Gide, James Joyce, G.B. Shaw og Henri Matisse.

Strøget Før & Nu

Flemming Berendt

Vi kommer der alle - i en eller anden sammenhæng - gå derfor ikke glip af at se udstillingen STRØGET Før & Nu i Fogtdals FotoCafé på Strøget nr. 24 1. Sal. Københavns hovedfærdssåre strækker sig fra Kongens Nytorv til Rådhuspladsen oprindeligt benævnt Routen, men fra 1876 i folkmunde Strøget. Her har de alle promeneret, konger, kejsere, adel og borger - for at ses, høres og gå på 'fint' indkøb. I 1962 blev den til verdens længste fodgængergade med det fantasifulse tilnavn Gågaden. Alt dette og mere til kan opleves i nogle udvalgte, til dels kendte, fotografier optaget på eller omkring Strøget. Udstillingens oplevelse ligger i de store forstørrelser, hvis kvalitet er overvældende. Det er som at spadserere tilbage i tiden, at opleve borgerskabets klædedragt og livsstil. Billedudstillingen er også et studie i de gamle fotografers faglige kunnen. Vi bringer ingen billeder fra udstillingen - den SKAL ses. Til og med juni-måned byder FotoCafé på diverse kulinariske lækkerier. ●

Et originalt miniature-daguerreotypikamera fra 1843 var i to måneder en udstillingsattraktion. Apparater har tilhørt mag.scient., dr. Phil. Chr. Winther, leder af Fotokemisk-Fotografisk Laboratorium på DTH fra 1917-1942.

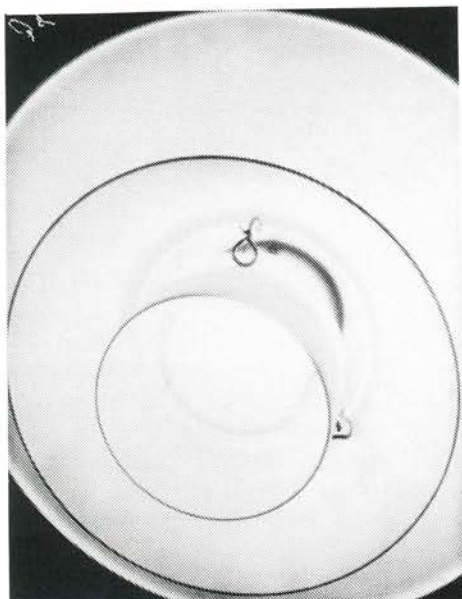
Svend Erik ses her i sin forretning, som tillige har fået en lettere ansigtsløfning.

Det 'rene' fotografis drivfjeder

- Jonals Co. og det moderne fotografis gennembrud i Danmark

Mette Kia Krabbe Meyer

PH-lampe, ca. 1931.

Udstillingstedet Gl. Holtegaard viser i perioden d. 16. marts til d. 23. april udstillingen "Jonals Co. og det moderne fotografis gennembrud i Danmark". I den forbindelse giver fotohistorikeren Mette Kia Krabbe Meyer der har stået for udvælgelsen af fotografier, en kort introduktion til Jonals Co.s historie og værk.

Fotografiet i Tyskland

I 1920'erne ekspanderede fotografiet voldsomt i Tyskland. Rotationspressen gjorde det muligt at gengive billeder med en høj kvalitet hurtigt og effektivt, og fotografiet vandt frem som illustration og reklame i de trykte medier.

Fotografer som Albert Renger-Patzsch, Walter Peterhans og Hans Finsler gjorde op med pictorialismen og dens slørede udtryk og markerede sig med et klart og tydeligt billedsprog i det tyske Sachphotographie. I ateliererne med de kraftige fotolamper og den moderne kamerateknik fremstillede de varefotografier der forbavsede beskueren med deres sanselige gengivelse af produkternes form og overflade. Samtidig arbejdede de med lysmønstre og slagskygger som elementer i fotografiets komposition og eksperimenterede med synsvinkel og billedbeskæring.

En pioner i dansk fotografi

I Danmark sov fotografiet endnu forholdsvis trygt i den søvn det var blevet lullet i under indflydelse af den kunstfotografiske strømning, pictorialismen.

Bevægelsen tog i Danmark form omkring århundredskiftet med centrum i Københavns Fotografiske Amatør-Klub, og den satte sit præg på dansk fotografi langt op i det 20. århundrede. I 1920'erne var der stadig en stærk indflydelse fra malerkunst og grafik inden for portræt- og kunstfotografiet, ligesom begge genrer lå langt over det kommercielle fotografi på fotografernes værdiskala. Redaktøren, journalisten og amatørfotografen Herman Bente der selv var tilknyttet KFAK, vakte derfor opsigt da han trådte ud af de elitære kunstfotografers kreds og stiftede Danmarks første reklamefotografifirma, Jonals Co., i 1926. Firmaet fik i de følgende år stor succes og kom med dets klare og saglige fotografiæstetik og kreative kompositionsbevidsthed til at introducere det moderne fotografi i Danmark.

Stoffligt og dynamisk

Et af de områder Jonals Co. gjorde sig gældende indenfor var dansk kunsthåndværk og -industri, et område der var inde i en frugtbar udvikling under indflydelse af funktionalismen. Kunsthåndværkerne bestræbte sig på at give tingene enkle former og at få materialernes stoflighed til at træde frem, og Jonals Co.s fotografer arbejdede således i samklang med mange af formgiverne når de forsøgte at fremhæve materialernes form og struktur i deres billeder. Samtidig gav de gennem opstilling, synsvinkel og beskæring fotografiet det blikfang der skulle til for at fange forbrugerens opmærksomhed. Jacob E. Bangs glas fra Holmegaards Glasværk svævede i fotografierne med mørke konturer, fordobledes i spejlbilleder eller kastede dramatiske skygger på underlaget. Og Kay Bojesens hunde, aber, biler, tog, skibe m.m. levede deres eget lidt uhyggelige liv under spotlyskeglerne.

Da Jonals Co. var tilknyttet Nyt Tidsskrift for Kunstindustri kom de i kontakt med de fleste af tidens formgivere og kunstindustriproducenter og fotograferede mange af deres ting. Både den funktionalistisk inspirerede brugskunst og det finere kunsthåndværk. Samtidig slog firmaet også igennem i industrien hvor fotograferne lavede optagelser af mere anonyme produkter og maskindele. Skåle fra Bing & Grøndahl, PHs slangestol og lampe passede således gennem firmaets atelier såvel som ispinde, træhæle, møtrikker og bor, og alt blev fotograferet med samme omtanke for belysning og opstilling. Ind imellem kom der besøg fra byens stormagasiner. Før modeopvisningerne i Palmehaven sendte Magasin du

Nord deres mannequiner ned hos Jonals Co. der tog billeder af de nye kreationer fra de udenlandske modehuse. Det var den første generation af professionelle mannequiner der bar kjolerne, og de blev foreviget i det første egentlige modefotografi.

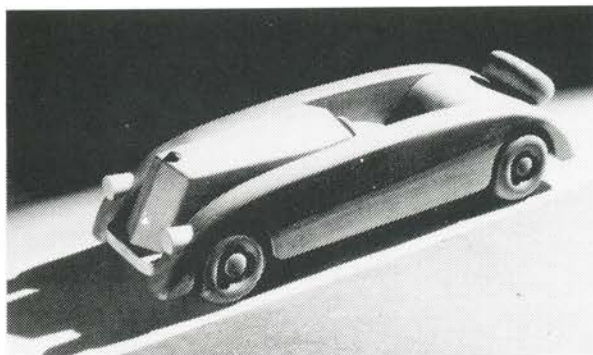
Herman Bente som kritiker

Med en baggrund som journalist var det naturligt for Herman Bente at deltage i debatten om fotografiet i de fagfotografiske kredse og i den bredere offentlighed. Allerede før firmaets grundlæggelse havde han ytret sig kritisk om kunstfotografiet i tidsskriftet *Turisttidende*, og i 1928 tog han det endelige opgør med pictorialismen i artiklen "Fotografiske Kruseduller". Den var bidende, sarkastisk i tonen og beslægtet med de samtidige tyske fotografers programerklæringer. Herman Bente gav drøje hug til portrætfotografernes iscenesættelse i ateliererne og kunstfotografernes bearbejdning af negativer og kopier i retning af maleri eller grafik. Men det kommercielle fotografi gik nu heller ikke fri for Herman Bente kom med en kritisk kommentar til reklamefotografernes eksperimenter med synsvinkel, belysning m.m. - lidt overraskende Jonals Co.s egen produktion taget i betragtning.

Fotografi som kunst i stedet for kunstfotografi

Allerede midt i 30'erne fandt man en annonce for Jonals Co. i de danske surrealistiske og abstrakte kunstneres tidsskrift *Linien*, og først i 40'erne markerede firmaet sig i *Helhesten*. Tidsskriftet der var talerør for de kunstnere der senere dannede Cobra bevægelsen, fokuserede på udviklingen inden for malerkunst, grafik og skulptur, men med Jonals Co.s fotografier (der indgik i annoncer for firmaet) indtog også fotografiet en plads i det abstrakte ekspressionistiske billedunivers. Nogle af billederne var taget fra firmaets samling af kunstindustri- og arkitekturfotografi. I et fotografi snoede Grundtvigskirkens murstenstrappe sig fx som en organisk naturform inden for billedfeltet. Og da *Helhesten* i 1942 lod fotografiet få en selvstændig plads i tidsskriftet og bragte en serie fotografier taget af pressefotografen Helmer Lund Hansen og Jonals Co., var det et kunstindustrielt billede der blev anvendt i en symbolsk, surrealistisk sammenstilling. Et nøgenbillede med et sløret, grafisk udtryk (der viste at Jonals Co. ikke havde skaffet sig af med soft-focus-linsen) var sat op overfor et skarpt og detaljeret fotografi af en jacquardvævs tråde der løb gennem billedfeltet i et stramt grafisk mønster. Andre fotografier mindede om Man Rays billeder, fx fotografiet af en fiskekrog der er optaget på baggrund af en mørk torskesilhuet eller en udskåret stok og dens dramatiske slagskygge.

Udstillingen på Gl. Holtegaard består af 111 fotografier udvalgt fra de genrer Jonals Co arbejdede indenfor: fotografi af kunsthåndværk og industriprodukter, arkitektur-, reportage- og modefotografi. Endvidere vises der en lille samling fotomontager. Til udstillingen

Træbil (Kay Bojesen) ca. 1932.

Murstenstrappe i Grundtvigskirken (P.V. Jensen-Klint) ca. 1941.

har Gl. Holtegaard ladet fremstille nye aftryk af eksisterende positiver og digitale aftryk af fotografier i tidsskrifter og bøger hvortil der ikke længere eksisterer noget forlæg. Derudover indeholder udstillingen en lang række aftryk af originalnegativer fra Danmarks Radio (TV-Arkiv og Research Center) fremstillet af en af Danmarks dygtigste fotografer, Fie Johansen.

En beskrivelse af den pictorialistiske strømning i dansk fotografi findes hos Tove Thage i "Fotografernes marmor" i *Højlys og Dybtryk, Fotogravure i Norden*, Finn Thrane (red.), Rhodos, 1998. Tage Poulsen: "Mellem pictorialisme og postmodernisme" i "Fotografier på Charlottenborg" s. 14-38. ISBN 87 88944-02-06, 1986. Herman Bentes artikel "Fotografiske Kruseduller" blev trykt i *Nyt Tidsskrift for Kunstindustri* 1928, vol. 1, nr. 12 og findes genoptrykt i udstillingskataloget.

Udstillingstilrettelæggelse: Jacob Thage og Mette Kia Krabbe Meyer
Illustreret katalog ved Mette Kia Krabbe Meyer, layout Michael Jensen.

"Jonals Co. og det moderne fotografis gennembrud i Danmark"

16. marts - 23. april 2000

Gl. Holtegaard, Attemosevej 170, 2840 Holte

Åbningstider: Tirsdag 11-20. Onsdag, torsdag og fredag 11-16. Lørdag og søndag 11-17. Mandag lukket. ●

Ystad Kunstmuseum - Fotogalleriet

Kulturbro 2000

'Dansk 1800-tals fotografi'

Tidlig dansk fotohistorie

I anledning af indvielsen af Øresundsbroen til Sverige i efteråret år 2000 har Ystad Kunstmuseum planlagt en række kunstudstillinger under mottoet KULTURBRO 2000. Dansk Fotohistorisk Selskab og Danmarks Fotomuseum samt H.C. Andersens Hus i Odense har i den forbindelse fået en henvendelse om at præsentere tidlig dansk fotohistorie i form af en udstilling af fotografier og effekter tilhørende medlemmer af DFS, suppleret med fotografika fra Danmarks Fotomuseum. Det er derfor os en glæde af fortælle lidt om Ystad Kunstmuseum, dets status og kommende betydning for de mange danskere som i dette årtusinde får lettere mulighed for at besøge vort broderland.

Stedet

Ystad Kunstmuseum blev bygget i 1936 i typisk funktionalistisk stil. Bygningen var oprindeligt beregnet til fritidsudstillinger og i en årrække var der bibliotek i stueetagen. Siden 1936 har der været kunstmuseum. Museets permanente samlinger omfatter udover svenske kunstnere også en del danskere bl.a.: Richard Mortensen, Oluf Høst, Edward Weie og Niels Lergaard. Kunstmuseet omfatter også billed- og fotohistoriske effekter. Portrætfotografen Gunnar Harnesk, en kendt piktoralist er blandt de fornemste, desuden et af Sveriges ældste daguerreotypier. Man vil også kunne opleve en fin samling farvebilleder fra 1928 - kort sagt et meget aktivt museum.

Udstillingen

Det er i dette hus dørene åbnes lørdag den 16. september for en usædvanlig historisk billedudstilling, sammensat og koordineret af Dansk Fotohistorisk Selskab, med titlen "Dansk 1800-tals Fotografi" og fotohistorie. Foruden kopier af de tidligst kendte daguerreotypier af København (1840-50) en række originale daguerreotypier bl.a. af Mads Alstrup og F. Petersen, to af Danmarks berømteste daguerreotypister.

Et originalt miniature/daguerreotypikamera fra 1843 som højdepunktet for denne periode. Et sjældent reliefportræt, to saltpapirbilleder fra Grønland. 5 originale Tönnies fotografier af Ålborg by. Danmarks første farvebillede optaget af Sofus Juncker-Jensen optaget i Espergærde i sommeren 1907! Desuden farveautochromer fra sommeren 1908 optaget af Sigvard Hansen. Et hidtil ukendt fotografi af Grundtvig fra 1873, et H.C. Andersen billede fra 1872 - resten af udstillingens billeder, gamle Københavnske motiver m.m., skal forblive en overraskelse til den besøgende.

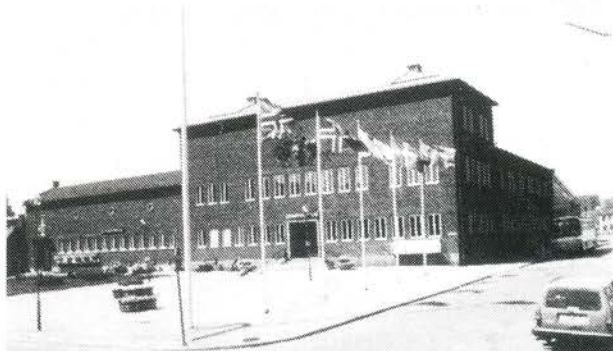
Ystad Kunstmuseum

S:t Knuts torg,
271 80 Ystad.

Internet:

<http://www.ystad.se/Text/Service/Kultur/museer.htm>

Åbent: tir-fre 12-17, lør-søn 12-16. ●

Ystad kunstmuseum.

Ystad kommune har ca. 26.000 indbyggere, hvoraf 16.000 bor i byen. Ystad er kendt for sine små bondemiljøer med historisk forankring. Fra byen er der flere daglige afgange til Bornholm, Polen og Tyskland. E65 fra Malmø fortsætter via Polen ned gennem centraleuropa til Trist. Fra Ystad til Berlin er der kun 35 svenske mil. Med den nye øresundsforbindelse kan man rejse fra København til Ystad på godt 1 time.

Yderligere information i september-nummeret af Objektiv.

Daguerreotypi genfundet og reddet!

Poul Pedersen

Johan Bøghs 'aftagne' vue af Christiansborg Slot med Højbro Plad. I forgrunden det åbne marked flankeret i højre side af en gruppe diskuterende københavnere - fastholdt trods den lange eksponeringstid. Daguerreotypiet er optaget spejlvendt. Her gengivet retvendt og rensset for diverse skader. Foto og repro: Poul Pedersen.

For en halv snes år siden besøgte Dorte og jeg et oldiebarn af den første fastboende fotograf i Århus, Johan Emilius Bøgh (1815-1893). Han boede på Bøghs Allé i Stilling, dog ikke opkaldt efter fotografen, men efter et barnebarn, bogbinder Ove Bøgh. Vi lånte en række gamle fotografier og affotograferede dem, bl.a. et daguerreotypi, omtalt af Bjørn Ochsner - som skal være et 'prøvebillede' - optaget ud af et tagvindue på Amager Torv med udsigt over Højbro Plads i 1849, hvor man ser Slotskirken og Christiansborg Slot, få år før slottet brændte. Billedet må have virket meget overbevisende, for Bøgh køber daguerreotypi-udstyret, der var blevet tilbudt ham af en tysker. Tilbage i Århus nedsætter han sig som daguerreotypist den 24. oktober 1849 med adresse i Klostergade 811, hvilket han meddeler i en annonce i Aarhus Stiftstidende.

Daguerreotypiet har været gengivet ved flere lejligheder¹, og Flemming Berendt talte i efteråret 1999 med Det kgl. Biblioteks Kort- og Billedafdelings leder Inger Fischer Jonge om at erhverve det, men først i begyndelsen af det nye år var der midler til indkøb, hvorefter jeg

blev 'pudset' på opgaven med at erhverve det. Sammen med politiassistent Poul Ruggaard Porse, der havde kendt ejerens far for over 40 år siden, og stiftet landets første Slægtshistorisk Forening, tog jeg og Porse ud til ejeren Jørgen Bøgh. Han havde for et par år siden haft en hjerneblødning og var meget talehemmet. Men vi blev meget venligt modtaget - han forstod udmærket hvad det drejede sig om - men havde ingen erindring om daguerreotypiet. Vi fik lov til, sammen med ham, at kigge i diverse skuffer og skabe, men der var intet daguerreotypi, heller ikke de affotograferinger og numre af Objektiv, som jeg havde givet ham for 10 år siden. Vi spurgte ham, om han havde nogle søskende, og det nikkede han til, vi forstod da også, at de var 4 brødre, én i Nordsverige, én i nærheden, og én tredje et andet sted. Slægtforskeren Porse slog op i den lokale telefonbog, og fandt to ved navn Bøgh, den ene var ham vi besøgte, den anden boede 5-6 km væk. Ham fandt vi frem til med noget besvær. D.v.s. han var ikke hjemme, men ude at hente en datter, og inden han nåede at komme tilbage, kom en anden datter på besøg fra Viborg. Hver gang der kom nye familiemedlemmer måtte Porse og jeg fortælle

kom nye familiemedlemmer måtte Porse og jeg fortælle alt hvad vi vidste om den gamle fotograf og vise familie billeder og avisudklip frem. Broderen ville tage hen og kigge efter daguerreotypiet, og han fik et fotografi af det med. Et par dage senere ringede han. Daguerreotypiet lå oppe på loftet sammen med det materiale vi i sin tid havde sendt ham. Han tog daguerreotypiet med hjem - lørdagen efter hentede Dorte og jeg det - hvorefter vi afleverede checken fra Det kgl. Bibliotek.

Der var flere andre spændende ting. Yderligere et daguerreotypi, et gadebillede fra Klostergade i Århus, taget udenfor hans atelier, men det hører nu nok mere hjemme på Lokalhistorisk Samling i Århus. Herudover nogle store gruppebilleder med udførlige oplysninger om hver enkelt person, bl.a. en cyklistforening med et par væltepetere i forgrunden, og en gruppe skyttebrødre fra århundredskiftet, men det er nu ikke den gamle Emilius optagelser, men nogle af den slægtsinteresserede Ove Bøghs billeder, og der har vi bedt broderen sørge for at dette materiale kommer til Århus, hvis han engang skal deltage i oprydningen. ●

¹ Poul Pedersen: Fotografen Johan Emilius Bøgh. Objektiv nr. 51, 1990, s. 28-35.

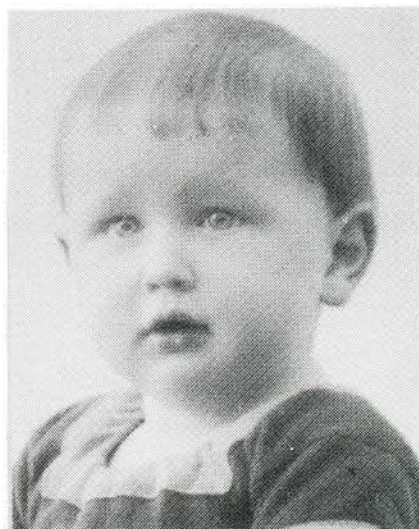
Mogens von Havens 250.000 negativer på museum!

Ervin Nielsen

De fleste læsere af Objektiv har formodentlig erfaret, at en af dansk fotografis store personligheder, Mogens von Haven, døde i december 1999. Han var født i 1917 og nåede således at blive 82 år.

Næsten hele sit professionelle liv var han freelance fotograf, og han efterlader sig en omfattende og bred produktion. I første omgang var han kendt for sine sportsfotos - således vandt han førsteprisen ved World Press Photos konkurrence i 1955 for et foto fra et motorcykelløb på Roskilde Ring - men han blev måske mest kendt som balletfotograf af internationalt format. En anden vigtig del af hans virke er gennemfotograferingen af danske industrivirksomheder i efterkrigstidens opbygningsfase fra 1953 til 1956, en kulturhistorisk vigtig dokumentation. Blandt hans mange specialer var også hans billed-journalistik om Næstved-billedskæreren Abel Schrøders kunstværker i danske og norske kirker.

Lille Mogens havde næppe drømt om dette 'skud' med slangebøssen!

Vinderbilledet fra World Press Photo's konkurrence i 1955. Det originale fotografi kan ses på Dansk Presse Museum i Odense.

Med støtte fra Statens Museumsnævn erhvervede Danmarks Grafiske Museum/Dansk Pressemuseum i 1997 hele Mogens von Havens produktion fra årene 1944-1997, i alt ca. 250.000 negativer, aftryk, dias samt tilhørende kataloger, bøger, udstillingsmateriale med meget mere. Formidlingen af materialet, som blev igangsat af Flemming Berendt forblev fortsat hos Mogens von Haven, men det er nu her i Januar måned blevet overført til museet, hvor der forestår et omfattende arbejde med at få det hele registreret.

Museet havde i længere tid været interesseret i at kunne dokumentere en fotografs virke gennem et helt liv. At det kunne blive en fremragende fotograf som Mogens von Haven, vi på denne måde kunne sikre for fremtiden, var jo kun et plus. Samlingen afspejler alle sider af en pressefotografers arbejde: Reportagerejser, begivenheder, sport, teater, kunst, personer, luftfoto o.s.v. Den er så bred og alsidig, at den danner en næsten udtømmelig kilde ved udforskning af dansk kultur fra den sidste tid af den tyske besættelse helt op til vor tid. ●

'SAMPLERDILLEN'

ARTIKLER FOR FOTOGRAFI OG REPRODUKTION

(J) „Ladies Gem“.

Nyhed!

Klapkamera af nyeste Dessin. Har, naar det er slaaet sammen, Form og Udseende som en Dames elegante Læderpung og kan bæres i Livbæltet. Det kan aabnes i et Nu for Øjeblikksopløgelser og er forsynet med alle moderne Indretninger.

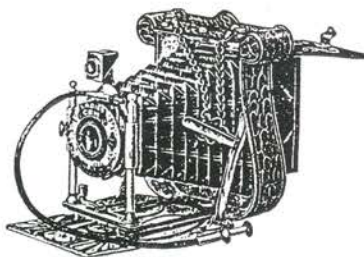

Fig. 112

har udmærket, lysstærk Rektilinear, Lukker, indstillelig for Hastigheder indtil $\frac{1}{100}$ Sekund, ligeledes til korte og lange Tidsoptagelser, Patentudløser, Matskive med Lysskærm, Soger etc. etc.

Nyhed!

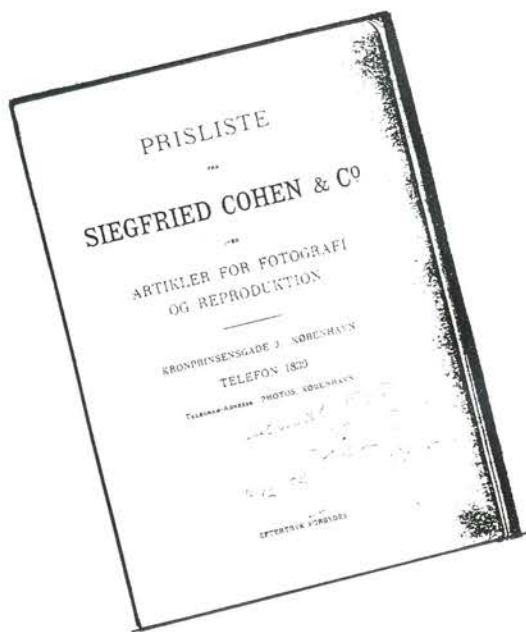

Fig. 113.

Konstrueret af Aluminium og beklædet med fineste Læder. En ideal og kærkommen Present til en Dame-Fotograf.

Til Plader eller Films 6,5 x 9.

Med 3 Kassetter..... Kr. 57.00

Rettelse:

Objektiv nr. 86, s. 24. Det Nationale Fotomuseums udstilling på Fotomässan i Göteborg hed: "Dansk Fotografi". Fotografierne var udført af **Viggo Rivad, Per Bak Jensen, Krass Clement, Kirsten Klein, Olafur Eliasson, Joachim Koester** samt en video af **Pia Arke**. **Andreas T. Mørch** beklager en forveksling! ●

Bogsamling til Danmarks Fotomuseum!

I begyndelsen af året donerede Kurt Petersen sit kinematografiske bibliotek, samlingen består af ca. 125 bøger indkøbt over en periode på 40 år. Den omhandler filmens og kinomatografiens æra, bl.a. de væsentligste dele af stum- og tonefilmens historie. Udover de mange amerikanske og tyske biografier kan nævnes værker som: Jerzy Toeplitz 3 binds udgave: *Geschichte des Films 1895-1939*, Rune Waldekrantz: *Filmen Växer upp*, og ikke mindst Marguerite Engbergs 5 binds udgivelse: *Registrant over danske film 1896-1930* - desuden en omfattende række opslagsværker som vil være til stor nytte for fremtidige udstillinger og forskning på Danmarks Fotomuseum.

Kurt Petersen har siden sine unge dage købt og indsamlet kinoudstyr af enhver art, samlingen omfatter apparater helt tilbage til 1890'erne. I 1997 blev det muligt, takket være en donering fra TeleDanmark, at erhverve samlingen til Det Danske Filminstitut. I et samarbejde mellem Svane Film Media og Dansk Fotohistorisk Selskab blev temanummeret 'Portræt af en samler'... publiceret i december samme år, hvori samlingen er registreret. Dele af apparatsamlingen har været vist i Filminstitutets lokaler i Vognmagergade, hvorefter de mange unike apparater foreløbig er stillet i depot, men forhåbentlig vil de, engang i fremtiden, blive en del af et permanent Kino- og Filmmuseum i hovedstaden. ●

Supplement & rettelse:

Fra Sigfred Løvstad har redaktionen modtaget følgende supplement til 'Damen Handtaschenkamera'.

"Ladies Gem Camera" har også kunnet købes i Danmark. Vi finder det i Siegfried Cohen & Co's katalog fra 1907. Pris kr. 57.00. Kataloget er i øvrigt fremstillet af J.P. Hansen (Norka-Hansen).

Løvstad gør også opmærksom på en oversætterfejl i artiklen: Hvorfor hedder det KODAK? (Objektiv nr. 86, s. 11 og 14). Kodaks første bokskamera hed "The Kodak Camera" (patent nr. 388.850, 4. Sept. 1888) og IKKE "The Kodak No. 1", som først blev benyttet fra 1889-modellen med sektorlukker i stedet for cylindrisk lukker. ●

Kadlubek & Rudolf Hillebrand: 'Kadlubeks Objektiv-Katalog'. 176 sider, tekst på tysk, engelsk og japansk. Pris. DM 49,- + porto DM 12,-. PhotoDeal Kieferweg 21, 41470 Neuss, Tyskland. Tlf.: 02137-77676. Fax: 02137-77635. E-mail: hillebrand@photodeal.de, Web: photodeal.de

Peter Haagen

Kataloget, der beskriver over 6000 fotografiske objektiver, er resultatet af et frugtbart samarbejde mellem Günther Kadlubek og Rudolf Hillebrand. Günther Kadlubek er kendt ikke mindst for det tyske standardværk for kamerasamlere 'Kadlubeks Kamera-Katalog', der i løbet af foråret udkommer i 4. Udgave og omhandler mere end 19.900 kameraer. Rudolf Hillebrand er kendt som fotoskribent og som manden bag forlaget PhotoDeal.

Samlermarknad i Olofström søndag den 10. September 2000

Arrangør: N.H. Ottosson, Hallonvägen 11, Olofström. Tlf.: 0454 - 41256 (19:00-21:00. Fax: 0454 - 41411.

Udstillingssted: Olofströms Museums udstillingshal ved vej 121 mellem Pukavig og Elmhult.

Bestilling af overnatning og studeplads senest 15. juni.

'Kadlubeks Objektiv-Katalog' er som titlen antyder en systematisk opstilling af alverdens objektiver, nye og gamle, store og små, kendte og ukendte, de normale og de specielle. Forfatterne siger at kataloget beskriver ca. 6000 objektiver, - det opleves som næsten flere. Om det enkelte objektiv oplyses blandt andet fabrikat og typebetegnelse, brændvidder, lysstyrke, linseantal og grupper, fatningstype m.m. samt en vurderingspris. Foruden oversigterne er der ca. 600 fotos, samt nogle udmærkede oversigter vedrørende serienumre og fremstillingsår fra Schneider, Rodenstock, Zeiss, Leitz, Meyer Görlitz mfl. Desuden tabeller over produktionen af udskiftelige objektiver i DDR-perioden.

Som 'optik-menneske' skulle jeg selvfølgelig straks prøve at finde data på nogle optikker fra egen samling; men ak, heller ikke her vokser træerne ind i himlen. Der er adskillige mangler i kataloget. Dette er forfatterne imidlertid helt klar over, og opfordrer da også læserne til at meddele supplerende oplysninger, med henblik på senere udgaver. Til trods for manglerne er 'Kadlubeks Objektiv-Katalog' dog et særdeles kompetent stykke arbejde. ●

Efterlysning:

Er der nogen som kan bekræfte at denne noble herrer, som var fotograf og mekaniker, er identisk med fotografen J.C.F. Wilhelm Schröder (1828-1886)? Schröder deltog som frivillig i krigen 1848 samt i 1864, hvor han optog en række stereoskopiske billeder af krigsskuepladsen for Georg E. Hansen. Evt. oplysninger bedes givet til Tune Laug. Tlf.: 3879-0715.

Købes:

Københavnske KRAK vejvisere fra før 1920. Tlf.: 3526 6983.

Sælges:

Transportabelt fritstående filmlærred, tysk mrk. Stella 160x160 cm i solid trækasse på sammenklappelige ben. Kr. 300,-. Ole Schelde. Tlf.: 4581 2020.

● Foto - AV - Reklame - Studio - Brugt udstyr - Prof. rådgivning ●
 ● Digital udstyr - Billedbehandling - Portræt ●

Grønnings foto

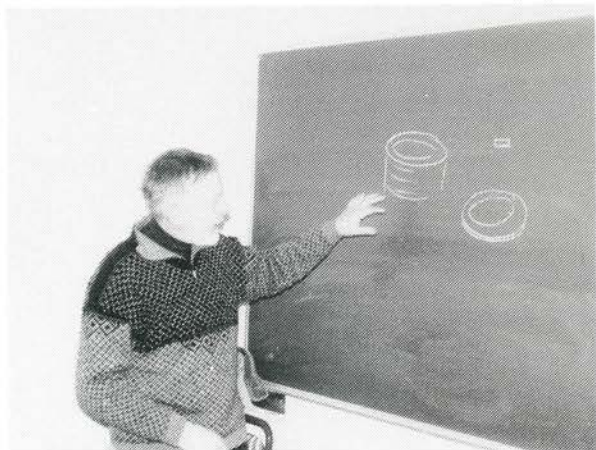
Søren Stage
 Privat 74 48 98 13

Perlegade 54 - DK-6400 Sønderborg

● 4-farvet kopiservice - Egel Laboratorier ●

● 1-time-billedservice - Fordelsklub - Erhverv - Skoler og Institut. ●

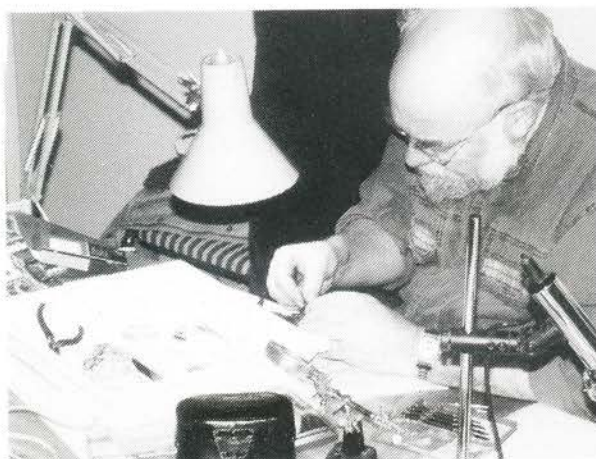
Kursus i restaurering af kameraer

Svend Frederiksen underviser.

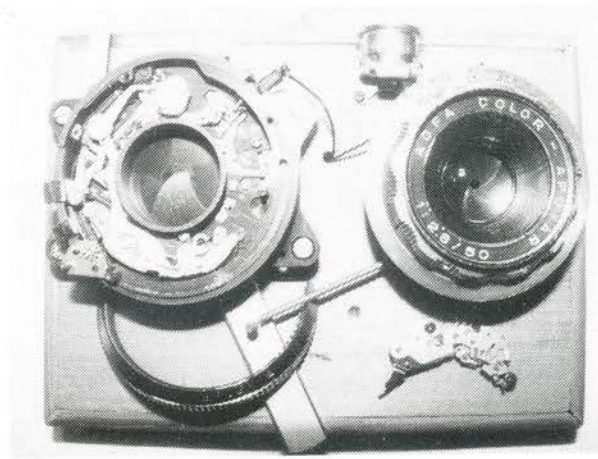

De vordende 'mekanikere'....

prøve kræfter med mekanikken....

Svend Frederiksen

som er ret så indviklet.

Det blev i decembernummeret af *Objektiv* i 1999 bebudet, at der ville blive afholdt et kursus til næste vinter. Der meldte sig imidlertid hurtigt så mange interesserede medlemmer, at det blev besluttet at starte allerede i januar. Ti medlemmer af DFS kastede sig modigt og med stor entusiasme over opgaven. I et lille mødelokale i medborgerhuset på Østerbro blev der på hver mødeaften indrettet individuelle arbejdspladser omkring to store borde. Værktøj og arbejdsbelysning har deltagerne selv medbragt. For en sikkerhedsskyld blev der i første runde kun involveret apparater i prisklassen 10 til 100 kroner! Målet var, at alle blev fortrolige med adskillelse, rensning og smøring af apparater med centrallukker. Det var ikke hver gang, det lykkedes at få lukkerblade og andre smådele på plads i første forsøg! Det gav til gengæld erfaring, og det var netop hensigten.

Efterhånden som de aldrende centrallukkere fik nyt liv, kunne der spores en betydelig stolthed hos de deltagende medlemmer. Senere i løbet af de i alt 6 møder blev der udvekslet erfaringer vedrørende rensning af chrom og reovering af læderbeklædning. Også mulighederne for at kontrollere og justere fokusering og lukkertider blev gennemgået. Når næste vinters kursus skal planlægges, vil der selvfølgelig blive skelet til de erfaringer, som denne vinters 'pilotkursus' har givet os.

Er du interesseret i at være med, er det fortsat Svend Frederiksen (tlf: 5534 0819), som samler trådene. I septembernummeret af *Objektiv* vil der komme yderligere oplysninger.

•

'DIT & DAT'

FESTKOMITÉEN ORIENTERER:

Dansk Fotohistorisk Selskab har lørdag den 2. december eksisteret i 25-år. Denne begivenhed vil blive fejret på dagen ved en festbanket i selskabslokalerne San Marino på Søborg Torv i København. Tidspunktet vil blive fastlagt således, at medlemmer fra hele landet kan nå frem og tilbage samme dag. I september-nummeret af Objektiv vil festprogrammet og tilmeldingskupon blive publiceret.

Det er bestyrelsen og festkomitéens store håb at mange vil deltage i denne sammenkomst for at fejre selskabets mangeårige beståen. Festaftenen vil bl.a. omfatte en benefice-auktion - bortlodning af fotohistoriske bøger og anden fotografika.

Festkomitéen efterlyser medlemmer som musikalsk eller på anden måde har lyst til at bidrage. Ring venligst til Leif G. Jensen, tlf.: 3321 4367.

Gaver til benefice-salget sendes eller afleveres til Gunni Jørgensen eller et andet bestyrelsesmedlem!

Nye medlemmer

Tom Frydenlund
Carl Lunds Vej 7,
5000 Odense C.

Bleking Museum
Boks 111
SE - 371 22 Karlskrona
Sverige.

Erik Flor Hansen
Ved Linden 5,
2300 København S.

Arrigoni Winkel
Prinsessegade 23,
1422 København.

Jacob Nielsen
Bybækterrasserne 161, B,
3520 Farum.

Finn Gunnensen
Degnevangen 14,
2750 Ballerup.

René Nørager
Vendersgade 18.2.tv.
1363 København K.

Lene Duchéne
14, Rue John Waterloo Wilson
B-1000 Bruxelles
Belgien.

Gunnar Graham
Kongensgade 45,
5000 Odense C.

John Pedersen
Ellegårdsvej 2.A.I.
2820 Gentofte.

Galleri Image
Toldbodgade 8,
8000 Århus C.

Velkommen!

Landsmøde & generalforsamling
Bemærk: SØNDAG DEN 16. APRIL

Mødereferat

Torsdag 21. oktober

Vi har gennem tiderne haft mange foredrag omkring vor hobby fotografika, men denne gang fra en noget anden vinkel. Lærer Niels Hansen fra Klippinge fortalte pædagogisk engageret om sit arbejde med bl.a. damp-børn og hans forsøg på at hjælpe disse 'knuste' sjæle til at få et tåleligt liv. Niels Hansens pædagogiske 'medhjælper' var fotografiapparatet og dets muligheder for at give de unge et udtryksmiddel til omverdenen. Det var med stor beundring, men også chokerende at høre om disse skæbner. En langsommelig, men nødvendig indledende forklaring, afrundede foredragets konklusion: midlet, brugen og hensigten med fotografiet som en forløser. Tak til en ildsjæl, hvis arbejdsindsats 'kun' bliver belønnet med den månedlige gage og en 'skjult' tak!

Torsdag 18. november

Allerede inden mødet begyndte, summede forsamlingen af spænding og forventning - adskillige 'mystiske' papkasser og tasker blev slæbt ind i lokalet. Der blev foretaget afstandsmålinger, borde blev flyttet, kasser blev vendt på hovedet - kort sagt - familien Randløv var ankommet! Efterhånden så det ud til at Peter R havde medbragt det meste af sin meget udsøgte og specialiserede samling af stereoskopisk udstyr. 3 borde var linet op med bøger, billeder, kameraer og stereoskoper i mange udgaver - alt til beskuelse for de næsten 70 fremmødte.

Efter formandens 'dobbelte' velkomst blevet ordet givet til den veloplagte foredragsholder. Med sædvanlig stor kyndighed blev det historiske forløb oprullet, enkelt og forståeligt. En større samling af egne stereoskopiske optagelser blev forevist i bedste 3-D stil. De smukke rejseoptagelser bekræftede endnu engang at stereoskopiske optagelser er en usædvanlig oplevelse. Det ene billede afløste det andet - man sad klæbet til stolen i angst for at det skulle tage slut. Heldigvis var der endnu en 'dobbel' runde. Denne gang drejede det sig om gamle københavnske bymotiver - intet øje (øjne) var tørt - Peter Randløv havde endog været på de samme steder og optaget nutidige billeder med nutidig teknik, flot, flot! Efter næsten 2 timers 'dobbelforestilling' var der mulighed for spørgsmål og svar. Da klapsalverne havde lagt sig overrakte formanden en 'dobbel' flaske rødvin - tak til Ellen og Peter Randløv. Et mindre parti 'skrot' skiftede derefter ejer.

Torsdag 9. december

Julemødet blev overværet af 73 'julenisser', alle med store øjne. Stemningen var da også hurtigt på sit højeste efter at Andreas Trier Mørch begyndte at svinge hammeren. 'Fremviseren', som nu også kan smykke sig med titlen formand, fik hurtigt 'nisserne' til udbryde ho, ho, ho. Salget gik strygende - nummer efter nummer blev forevist, vurderet og bedømt inden hammeren myndigt faldt i slag. Julestemningen begyndte at indvise sig - efter den sædvanlige kaffepause blev resten afviklet. Omsætning kr. 18.000 kroner!

Torsdag 20. januar

Årtusindets første møde blev indledt af Andrew Daneman som fortalte om franskmændene Adolphe-Alexander Martin

der i 1852/53 præsenterede sin opfindelse: ferrotypiet, melanotypi eller på amerikansk tintype. Produktet var enkelt, billigt og nemt at håndtere. Særlig populær blev teknikken under den amerikanske borgerkrig på grund af billedets robusthed. Soldaterne medbragte ofte deres nærmeste pårørende, fotograferet som tintype. Vi kender også positivmetoden anvendt i den berømte Boscho-automat. Mange fotografer skaffede sig brød på bordet ved at fotografere på markeder og lignende steder. Andrew har i mange år med stor ihærdighed samlet på disse lidt undseelige billeder, som i virkeligheden er yderst interessante. Fremvisningen af de mange lysbilleder var en stor oplevelse. Særlig kryptisk virkede de afslappede opstillinger hvis symbolske formål for længst er gået tabt. Tintype-fotografierne var samtidig et lærerigt indblik i den helt almindelige amerikanske befolknings udseende, klædedragt m.m. Tak til Andrew for de medfølgende kommentarer, som var et fint udtryk for hans store interesse for fotografiet, dets indhold og ikke mindst historien bag. Tintype-perioden strækker sig fra ca. 1855 frem til begyndelsen af 1900' tallet.

Aftenen afsluttedes med en særdeles stor klump 'skrot' - medborgerhusets 'aftjente' mørkekammerudstyr kom også under hammeren, som beneficesalg, kr. 700,- til DFS kasse! 60 fremmødte gik lykkeligt hver til sit!

Lørdag 29. januar

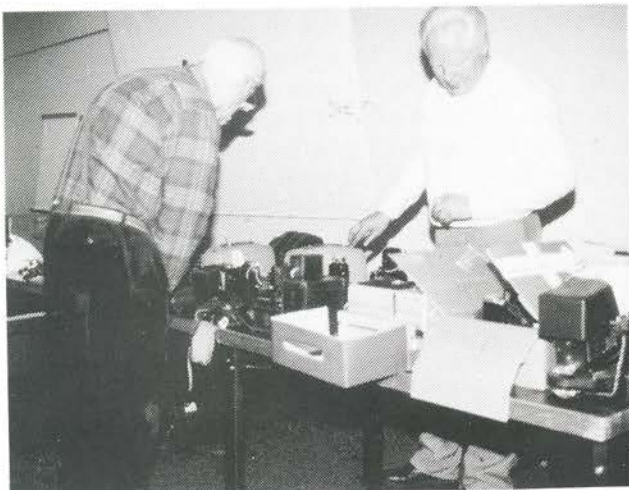
Årtusindets første loppemarked og "skrotslag" trak mere end 50 medlemmer til Domus. Enkelte kom endda to timer før den berammede tid! Kaj Kempel bød som sædvanlig velkommen, hvorefter det berømte jyske loppemarked tog sin begyndelse. Der blev handlet livligt, stemningen var god og afslappet. Klokkeren 15:00 begyndte, som noget nyt, "skrotsalg" - uden limit og salær. Jan Klinksgaard svingede hammeren og Kaj var "kamaslæber". Medlemmerne tog positivt imod den nye "auktionsform".

Torsdag 17. februar

Finmekaniker med svendebrev og sølvmedalje, Svend Frederiksen faglige kvalifikationer må siges at være på plads, hvilket man næppe kunne sige om Chaplins færdigheder som pantelåneren der undersøger et urs lånekvalliteter. Den korte filmsekvens var en fornøjelig indledning på en faglig og præcis beskrivelse af, hvorledes man selv kan renovere sit defekte kamera. Ved hjælp af en overheadprojektor blev de forskellige reparationsprocesser gennemgået, analyseret - fulgt op af praktiske løsninger. De 67 fremmødte medlemmer var ivrige med at stille relevante spørgsmål. Svend Frederiksen havde medbragt en stribe istandgjorte apparater til skue for det "hungrende" publikum. Efter en lang klapsalve blev der solgt 'skrot' ad libitum. ●

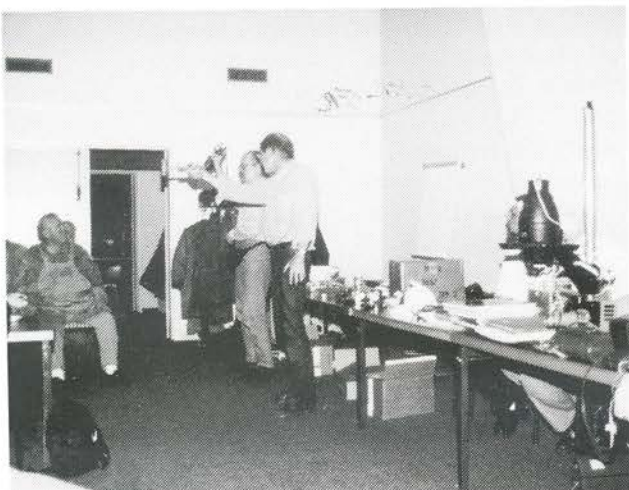
Niels Resdahl og Svend Frederiksen i samtale.

Nok kigge, men ikke røre....

Det samme gælder her....

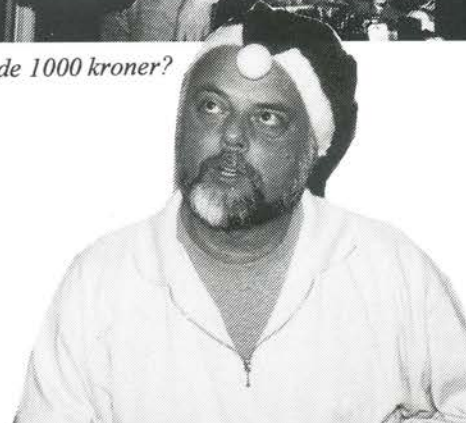
Men nu går det løs....

Hvem sagde 1000 kroner?

Andreas T. Mørch og Hans Østberg.

"Skrotsalg"

Ordet **SKROT** betyder ifølge fremmedordbogen 'affald af metal' - så enkelt er det. Desværre må vi konstatere at enkelte medlemmer har svært ved at definere dette begreb. Formålet med disse "skrotsalg" er **IKKE** økonomisk gevinst, men en mulighed for at glæde andre medlemmer med fotorelateret effekter, optiske instrumenter, kikkerter, dog hovedsagelig reparationsdele m.m. fra fortabelsen i en container.

Når man **HAR OPSTILLET** "skrot" på bordet må det **IKKE** trækkes tilbage - man skal derimod være beredt på, at hvis der kun er få købere kan effekterne blive solgt for **1 KRONE!** Sådan er reglerne, og sådan bør de efterleves. Desuden foregår denne handel **UDEN SALÆR.**

Anvisningssalgslisten til lørdag d. 9. december 1999

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slæg
1	Retinette type 022, Reomar 3,5/45 m. taske.			20
2	Solinette II, Apotar 3,5/50			30
3	Rocco (Montanus), Ennagon 2,8/45			10
4	Kodak West Pocket Autographic			70
5	Contina Ia, Zeiss Ikon, Novat 3,5/45			20
6	Exa SLR, version I, Primotar 2,8/50			120
7	Baby Box, Zeiss Ikon, Goertz Frontar			100
8	Icasette 501, Novar 6,8/120			130
9	Exa 1a, Dorniplan 2,8/50			250
10	Rollei 35S, Sonnar 2,8/40 m. taske			140
11	Praktica Nova B, Jena T 2,8/50, m. taske			600
12	Minox B, Complan 3,5/15			110
13	Nettar 515, Zeiss Ikon, 4,5/75, m. taske			700
14	Pentax Auto 110 13x17 mm, 2,8/24 + 2,8/18			5
15	Computer blitz samt Winder m. taske			1100
16	Exakta RTL 1000 med blitzholder, Makro-Kliar 3,5/40			170
17	Tessar 2,8/50 + Jena S. 4/135 m. taske			50
18	Nettar, Zeiss Ikon, Novar 4,5/75			150
19	Yashica J-5, Yashinon 1,8/55 + Yashikor 2,8/135 m. taske			190
20	Fotax Flexo (svensk)			160
21	Rollei A26 m. blitz og lader, Sonnar 3,5/40			140
22	Baby Box, Tengor, Zeiss Ikon, Frontar m. taske			110
23	Ica Halloh 505, Helios 8/130			300
24	Ikkoflex, Zeiss Ikon, Triotar 3,8/75, m. taske			150
25	Olympus OM-2, Dixi 2,8/75			700
26	Minolta SRT 101, Rokkor 1,7/55			100
27	Super Ikonta, Zeiss Ikon, Tessar 3,5/80			80
28	Voigtlander Vito B, Color Skopar 3,5/50			60
29	Balda Baldina, Vidanar 2,9/50			190
30	Cotina I, Zeiss Ikon 522/24, Novar 3,5/45			80
31	Zeiss Ikon Ikonta B 524/16, Novar 4,5/75			60
32	Exa 1a, Primotar 2,8/50			20
33	Voigtlander Vitoret, Vaskar 2,8/50			180
34	Voigtlander Super Dynarex 4/135			650
35	Ernemann Lilleput, 4,5x5,5 plade			850
36	Kalart - Prof. Pressekamera, Raptar-Vollensak, 4,5/127 m. taske			150
37	Soligor Telephoto, 4,5/250			80
38	Meyer Primotar, 3,5/135			110
39	Sunderland Zoom 80-200mm, 42 mm gevind			450
40	Monopol, magasin-kamera. Hüttig & Sohn 1907. 9x12 plader	A/B	600,-	
41	Reflektia 6x6, Poly 1:3,5 (1950)	A/B		
42	Pladeudtrækskamera, 7x10, Aplanat 1:7,7	B		
43	13x18 sort bæg med matskive + lysmåler Practos + Agfa Silette 6x9	A/B		
44	Voigtlander Vito B, Skopar	B		
45	Leicina, Dygon 1:2 9+16 mm	A/B		
46	Exa IBrm, Zeiss Pancolar 1,8/50	A/B		
47	Ricoh 126 Automatic, fjederopræk	A/B		
48	Gl. træstativ m. stort kuglehoved			90
49	Minolta E (RF), 1,7 minus batteri	A		60

Nr.	Beskrivelse	Stand	Limit	H.slæg
50	Agfa Colorflex	B		80
51	Minolta X6 I, Rokkor 2,0			320
52	Minolta SRT 303, 2,8/28 mm	B		200
53	Rolleikin			140
54	Baby Box Tengor	A/B		150
55	Akarelle, Xenar 3,5	B		90
56	Canon FT, 1,8/50 mm + 2,8/35 m. taske	A	300,-	460
57	6x6 projektor + 5x5 Unoschop + 2 optik			260
58	Retina Reflex S, blændeautomatik defekt			190
59	Edixa Reflex, 1,9/50	C		200
60	Kasse med gamle fotos og stereobilleder			420
61	8 stk. nyere fotobøger			320
62	7 stk. ældre fotobøger			120
63	Kamerakvalkade gennem 150 år			150
64	Prado 150 med Dimaron, 2,8/100 + kuffert			110
65	Tele Westanar, 4/180 til Exakta			110
66	Forstørrelsesapparat Filmarex 6,5x9 m. Belar 105 mm			80
67	Minolta 16, Rokkor 2,8f			150
68	Kikkert mrk. Falon 10x50 + BT	A		110
69	Eumig optager m. 3 optik + BT	A/B		60
70	Bogen Kamerakvalkade	B/C		170
71	Ferretyp, Mand med hat	B		50
72	4 stk. Autochromplader 9x12, mørke og utydelige	C		60
73	Stanhope, Lille pipe. Motiv utydelig bar dame	B/C		140
74	2 stk. Autochromplader 9x12, blomstermotiver	C		70
75	Objektiv: Kodak Anastigmat 4,5/7 1/2" (1910-20?)	C		70
76	Daguerreotyp: siddende mand	B		140
77	Kæmpeobjektiv (3 kg), til repro	A/B		220
88	Lille leitz projektor	A/B		130
79	Fotex kamera	B		220
80	Bolex C8 m. 1,9/13 mm			60
81	Kodak Retina I			130
82	Agfa Billy Clack			70
83	Ica Ideal, 9x12 pladekamera, kassetter + taske	B	125,-	100
84	Ernemann 9x12 pladekamera, kassetter + taske	B	125,-	200
85	Zeiss Ikon 6x9 cm klappkamera, Novonar 4,5/110 + taske	A	115,-	240
86	Dr. Nagel Vollenda 6x9 klapp. Radionar 4,5/105. Har tilhørt E. Truelsen	A	190,-	130
87	Agfa Silette 24x36, lysmåler og taske	A		20
88	Ica 6,5x11 cm. Noster 6,8/135 m. taske m. sølvmonogram Icasette	A	190,-	130
89	Voigtlander Bessa 6x9 cm. Voigtar 4,5/11 til to formater m. taske	A	175,-	100
90	Leitz objektiv: 5 cm Focotar	A/B	200,-	450
91	Leicaflax B-taske i brunt læder, stor snude	B		140
92	Voigtlander Bessa 1930' erne, 6,3 anastigmat	B		60
93	Kowa H. m. B-taske, lysmåler ok. Spejrefleks med opræk i bunden	B		50
94	2 Tamron objektiver-mellemringe + Nikon blåfilter	A		60
95	Braun diafræmviser i grå kuffert	A		120
96	Blitz Metz 202	B		80
97	Rodekasse			110
98	Rowi-bælte med rum til film m.m.			20
99	200 dele m. kroskops.	A		360

Et farvel!

Nekrolog ved:
Flemming Berendt

Flemming Anholm portrætteret af Flemming Berendt.

En af Dansk Fotohistorisk Selskabs medstiftere Flemming Anholm sov stille ind den 11. December - ironisk nok for en ateist på fandens fødselsdag! Flemmings betydning for selskabets opbygning kan næppe overvurderes. Han var lige fra begyndelsen i 1975 en åndelig inspirator og ildsjæl. Der gik mindre end et år før han havde organiseret selskabets første udstilling af fotografika i S.D.S.s banklokaler på Strøget i København. Mere end 1.500 københavnere så udstillingen som fik en gevaldig presseømtale - hvilket indebar en massiv indmeldelse i DFS. Efter en kort overgang som kasserer begyndte Flemming Anholm at redigere "Meddelelser fra Fotohistorisk Selskab", der fra 1978 blev til tidsskriftet Objektiv. Hans spidse pen og ironiske distance kom ved julemødet i 1979 til udtryk i følgende epos:

**At samle på foto er virkelig spøg!
Man bli'r jo så glad for sin hobby,
og selv om det meste, man samler er møg,
så har man da noget at gå op i.
Når bare du bruger hver eneste brik
til køb af den elskede foto-optik
så glemmer du alt om damer og drik.
Naturligvis mere eller mindre.**

Det var jo snak enhver kunne forstå, Flemming blev naturligt et samlingspunkt, men sit vid og gode humør. Hans den historiske indsigt skabte stor respekt - hvis man troede at her kunne man gebærde sig på 'kræmmervis' blev man hurtigt klogere. Allerede i september 1978 fik undertegnede betroet posten som selskabets redaktør, hvilket bestemt ikke var nogen nem opgave. Efter en kort lykønskning affyrede Flemming følgende replik: "Husk altid, den vigtigste tangent på skrivemaskinen er punk-

tummet" - efter en kort tænkepause sagde han: "skulle du løbe tør, kan du altid ringe - jeg har rigeligt på lager". Vort varme venskab skulle vare i næsten 25 år - et venskab som engang fik ham til at sige: Flemming vi har mødt hinanden 20 år for sent. Flemming Anholms betydning for mit arbejde med fotohistorie specielt Objektiv og Danmarks Fotomuseum er umuligt at forklare med ord. Resultatet afspejler sig i dag hos alle dem, som oplevede samværet med mennesket Flemming Anholm. I april 1988 blev han, sammen med Bjørn Ochsner udnævnt til ære-medlem. Min tale skal ikke være længere - ord er alligevel for fattige til at rumme vore tanker og følelser - livet går ubønhørligt sin gang - mit ønske er enkelt - hold 'bænken' varm! •

Ved Flemming Anholms død.

Claus Eigtved-Neble

Så kunne han ikke mere, min gamle ven. Jeg havde forbedret mig på det, men det kommer jo altid før man venter det. Flemming Anholm er her ikke mere. Det var let at se, at han var træt af dage, han spiste som en fugl på det sidste. Jeg havde aftalt med ham, at næste gang jeg kom på besøg, skulle jeg ikke alene have vådt wienerbrød med til kaffen, men også en båndoptager, så jeg kunne få genopfrisket gamle minder. Selv om Flemming var aldrende, må jeg med skam sige, at han huskede langt bedre end jeg. Minder om dengang da vi første gang mødtes i Engelstedsgade på Østerbro hos stifteren af DFS, Torben Lind og Rikke. Den egentlige årsag til sammenkomsten var vor interesse for fotografika, det blev optakten til stiftelsen af Dansk Fotohistorisk Selskab. Så vidt jeg husker var det en uge før den legendariske 2. December 1975.

I november 1975 fik jeg øje på en annonce i Politiken, med telefonreferance til Torben Lind og en hr. F. Andersen, identisk med Flemming Anholm, som i øvrigt blev selskabets første kasserer. Jeg kan huske at han lagde megen vægt på, at man skulle betale et indmeldelsesgebyr på kr. 5,- ud over de 50 kroner et års medlemskab kostede. Flemming var også ansvarlig for Meddelelser fra Fotohistorisk Selskab som 1978 blev til tidsskriftet Objektiv med Flemming Berendt som hermed overtog redaktørposten.

Allerede den 15. januar 1976 begyndte vore mødeaftener hos importøren af bl.a. Robot-kameraet P.B. Schmidt på Gl. Strandvej i Skovshoved - hvor vi holdt til i mange år. Jeg husker med glæde de mange, meget interessante mødeaftener vi havde i disse år. Disse mødeaftener var intime og personlige i kraft af det beskedne medlemstal. Jeg må tilstå, at der hvor jeg virkelig tog hatten af for Flemming, var når han tryllede med ordene, enten ved at fremføre et lille causeri eller hans årlige julesang - hvilket han gjorde i mange år. Efter den legendariske udstilling i Sparekassen på Strøget i september 1976 begyndte medlemstallet at stige kraftigt. Som bekendt var Flemmings viden indenfor det historiske stor og mangesidet, især Preussens historie var han ekspert i. Lad mig komme med en lille anekdote.

Da en af mine kæpheste, er det socialdemokratiske partis tidlige historie, bl.a. fotografiske portrætter af dets tidlige koryfæer, lod jeg et ord falde om emnet. Flemming kom straks med udtalelser der viste, at på dette område var han også på hjemmebane. Det viste sig at være en gren af hans hustrus familiehistorie. Hendes bedstefar var den navnkundige Jens Jensen, stifter og første formand for De samvirkende Fagforbund (LO), han blev Københavns første socialdemokratiske borgmester og senere byens Overpræsident. Man nærede også en stor respekt for Flemming Anholms viden om fotografiens tidlige historie, han var god til at lære fra sig, uden at være belærende, altid beskeden, afdæmpet, men med autoritet. Et af hans specialer var de store udstillinger i Europa i det forrige århundrede, specielt Den store Nordiske Kunst- og Industri udstilling i København i 1872. Flemming havde gennem tiderne erhvervet sig en hel del originale klenodier fra udstillingen.

Flemming Anholms pensionisttilværelse bød på nye udfordringer, og da Torben Lind etablerede sin forretning Fotografica i Skindergade, hvem stod så bag disken, det gjorde såmænd Flemming. Der gik ikke ikke ret lang tid før han indvovede mig til at dekorere vinduer og hjælpe til under spidsbelastninger, udsalg og lignende. Torben Lind og Flemming Anholm var eksperter når det drejede sig som gamle fotografier, men efter godt et års tid trak Flemming sig tilbage til pensionisttilværelsen, inden da havde han belært mig om, hvornår en handel er en handel og ikke svindel, som jeg nogle gange påstod, fordi man til tider tjente flere hundrede procent på folks manglende viden om emnet. Flemming forklarede at når sælger og køber var tilfredse med handelen, så var alt i orden. Efterhånden svækkedes Flemmings syn og han trak sig tilbage fra foreningslivet, men han forblev åndeligt klar til det sidste.

Det var et stort tab for ham, at miste sin hustru gennem mere end 50 år, det sås på mange måder og der var en lang periode, hvor jeg med skam må sige, at jeg ikke så meget til ham. Sidst vi var sammen i foreningsmæssig sammenhæng var til Flemmings Berendts 70-års fødselsdag i marts 1999, hvor Flemming deklamerede for sidste gang. Jeg havde yderligere den fornøjelse at køre Flemming Anholm hjem efter festen. Her aftalte vi at jeg skulle komme på visit en gang imellem - da tiden er lang når man ikke kan læse mere, noget han satte stor pris på, ud over samtalen, som nok var den største. Den eneste trøst i disse lange dage, ud over familien, var hans hund. Alligevel var det chok da døden indhentede ham, jeg havde jo lige talt med ham dagen før om at vi nok måtte udskyde besøget et par dage, da han følte sig mat og sløj. Da vidste jeg, at der var noget galt med min gamle ven, jeg var så chokeret, at jeg ringede til Flemming Berendt, umiddelbart efter samtalen. Han beroligede mig med, at Flemming Anholm i sin høje alder var blevet træt - jeg vil tænke på vort venskab med stor glæde, og det er vel sådan, at alle dem der i årenes løb har mødt Flemming Anholm, aldrig vil glemme ham og hans vid. Uden ham havde vi nok ikke haft det så sjovt. Flemming Anholm satte stor pris på vor forening, og var meget stolt af at være udnævnt til æresmedlem. ●

Mogens von Haven med tre af sine kamerafavoritter: Konica Autpreflex T (24x36) Hasselblad 500C (6x6) og Robot II (24x24). Selvportræt optaget som 50-årig.

Mogens von Haven

Nekrolog ved:

Flemming Berendt

Vi var mange som glædede os til januar-mødet, hvor den 82-årige Mogens von Haven skulle berette om sit liv på kanten af en 'brøkdal sekund' - desværre blev han indhentet af 'sekundet' den 8. December. I et langt liv, over 50 år, arbejdede Mogens som freelance-pressefotograf, et liv som passede til hans self-made og frie instilling til livets vilkår. Som pressefotograf, skribent, foredragsholder og udadvendt ildsjæl, skabte han mange venner, men også misundelige 'undermålere', som han med sikker hånd frasorterede.

Motorsporten var hans favorit i mange år, hvor en 1. Pris blev hjemtaget på en international udstilling. Senere blev Mogens von Haven optaget af ballettens smukke kvinder på Det kgl. Teater. Bøgerne "Balletten danser ud", "Royal Danish Ballet" og "Margrethe Schanne" så dagens lys. Det blev også til en bog om billedskæreren Abel Schrøder og et "Portræt af Møen", samt en række rejsebeskrivelser fra Spanien og Portugal. På det fotohistoriske område blev det til nogle meget populære ABC-lærebøger. På et langt senere tidspunkt af sit liv fik han interesse for det fotohistoriske, et medlemskab af DFS blev en selvfølge. Som foredragsholder og gæsteanmelder i Objektiv nød vi godt af Mogens store indsigt og interesse for alle fotografiens aspekter. På aftenmødet den 20. Januar mødte næsten 70 medlemmer op for at høre den gamle paparazzo-fotograf fortælle om sit liv og gerninger. Men sådan skulle det ikke være! Vi tog derimod en tankefuld 'afsked' ved at se et ungdomsbillede af Mogens - fundet på et loppemarked af aftenens foredragsholder Andrew Daneman. ●

Fabrikvej 7 DK-6270 Tønder
Telefon 7372 3211

NJAL FOTO

NJALSGADE 22 - 2300 KBH. S. 3254 5590

Fax: 3254 38

Kodak A/S
Stationsparken 24
2600 Glostrup
Tlf. 70 15 70 00
E-mail: kodak.dk@kodak.com
www.kodak.dk

Kamera-specialisten

FREDERIKSSUNDSVEJ 136 - 2700 BRØNSHØJ -
TELF/FAX: 3860- 6317.

AGFA

GOECKER PROF-SERVICE 35 82 11 00

Tilangade 13A • 2200 København N
Postbox 666 • Fax 35 82 52 00

Polaroid

Toftebakken 2 G
Postboks 9
3460 Birkerød Tlf. 45 82 52 90
Fax 45 82 52 95.

Christianshavns

FOTO

FILM fremkaldes
og kopieres

artikler TORVEGADE 55

Telefon: 3257 7871

brugt foto
købes -
køb - salg -
bytte

ALT I TRYKSAGER

IDÉ/LAYOUT, DTP, REPRO.
1, 2 & 4-FARVE OFFSET, DIGITALT TRYK,
MASSEKOPI, FARVEKOPI, GIGANTKOPI
BOGBIND OG Udstansning

TOBEMO OFFSET A-S

SMEDEVANGEN 2 • 3540 LYNGE • TLF. 48 19 28 48

VESTERBROGADE 179

Telefon 3321 4476

Abent: ma.-to. 9-17.30, fr. 9-19, lø. 9-13
50% RABAT PÅ FOTARBEJDE - POSTORDRE

Fax: 3131 1416

HERBST & PREUSS FOTO

ØSTERBROGADE 54 - 2100 KØBENHAVN Ø. TELF: 3542 7117

COLOR FOTO

LYNGBY

4 5 8 8 3 6 7 6

COLOR FOTO

FREDERIKSBERG

3 8 1 0 8 2 1 3

COLOR FOTO

ESPERGÆRDE

4 9 1 3 2 3 7 7

HØRSHOLM FOTO

HØRSHOLM

4 5 8 6 0 3 5 0

BESTYRELSE, ADRESSER M.M.

Formand

Svann Hugo
Orebyvej 27,
4990 Saksøbing.
Tlf: 5470 5595
Vildmanden@email.dk

Næstformand

Gunni Jørgensen
Dådyrvej 23, Ejby
4623 Lille Skensved.
Tlf. og fax: 5682 0491
gj@olympia.dk

Redaktør

Flemming Berendt
Postboks 49
Teglgårdsvej 308,
3050 Humlebæk.
Tlf. og fax: 4919 2299
dfs@post.tele.dk

Kasserer

Svend Erik Jeppesen
Møllevangs Allé 67,
8210 Århus V.
Tlf.: 8610 5284
Giro konto nr. 1 50 64 47

Anvisningssalgsleder

Niels Resdahl Jensen
Rygårds Allé 33A,
2900 Hellerup.
Tlf. og fax: 3962 0962

Best. Medlem

Leif Germann Jensen
Gl. Kongevej 172c.II,
1850 Frederiksberg C
Tlf.: 3321 4367

Jyllandsafdeling

Kaj Kempel
Overager 10,
7120 Vejle Ø.
Tlf.: 7581 4511
kaj.kempel@image.dk

Møder: København

Vinterhalvåret
3. torsdag i måneden kl. 19.30
Østerbro Medborgerhus
Århusgade 103,
2100 København Ø.
Tlf: 3538 1294

Vejle

Oktober og januar/februar
Domus
Enghavevej 34,
7100 Vejle.

Redaktion

Objektiv udsendes i april, september og december. Gamle numre kan købes.

Ca. hvert andet år udsendes en opdateret medlemsliste.

Indholdsfortegnelse over alle numre af Objektiv kan rekvireres.

Henvendelse: Flemming Berendt.

internet & E-post:

<http://home0.inet.tele.dk/dfs/dfs@post.tele.dk>

Webmaster

Peter Haagen
Tlf.: 8669-6057
haagen@post6.tele.dk

Økonomi & adresseændring:

Kontingent: kr. 300,-. (Medlemsperiode: 1. Januar til 31. december).

Girokort udsendes med decembernummeret af Objektiv.

Kontingentet skal være betalt senest **1. Februar**. DFS's gironummer **1 50 64 47**

Henvendelse: Svend Erik Jeppesen.

Anvisningssalg & loppemarked:

Medlemskab af DFS er obligatorisk for at kunne deltage i køb og salg. Sælger og køber betaler hver 12,5% i salær til DFS.

Skriftligt bud fremsendes til anvisningssalgslederen. Anvisningssalg afholdes normalt på generalforsamlingen i april, i oktober i Jylland og decembermødet i København. Skriftlig tilmelding af fotografika senest **1. marts, 10. august og 1. november**. Derudover afholdes loppemarked i januar/februar, april, september og oktober.

Henvendelse: Niels Resdahl Jensen.

Æresmedlemmer: Sigfred Løvstad - John Philipp - Kurt Petersen

Følgende har bidraget med materiale eller andet:

Carl Hermann Hansen - Cote Cuculiza - Det Nationale Fotomuseum - Danmarks Fotomuseum - Poul Pedersen
Hans Permbo - Tune Laug - Peter Haagen

Indsendt materiale er underlagt bladets almindelige layout.

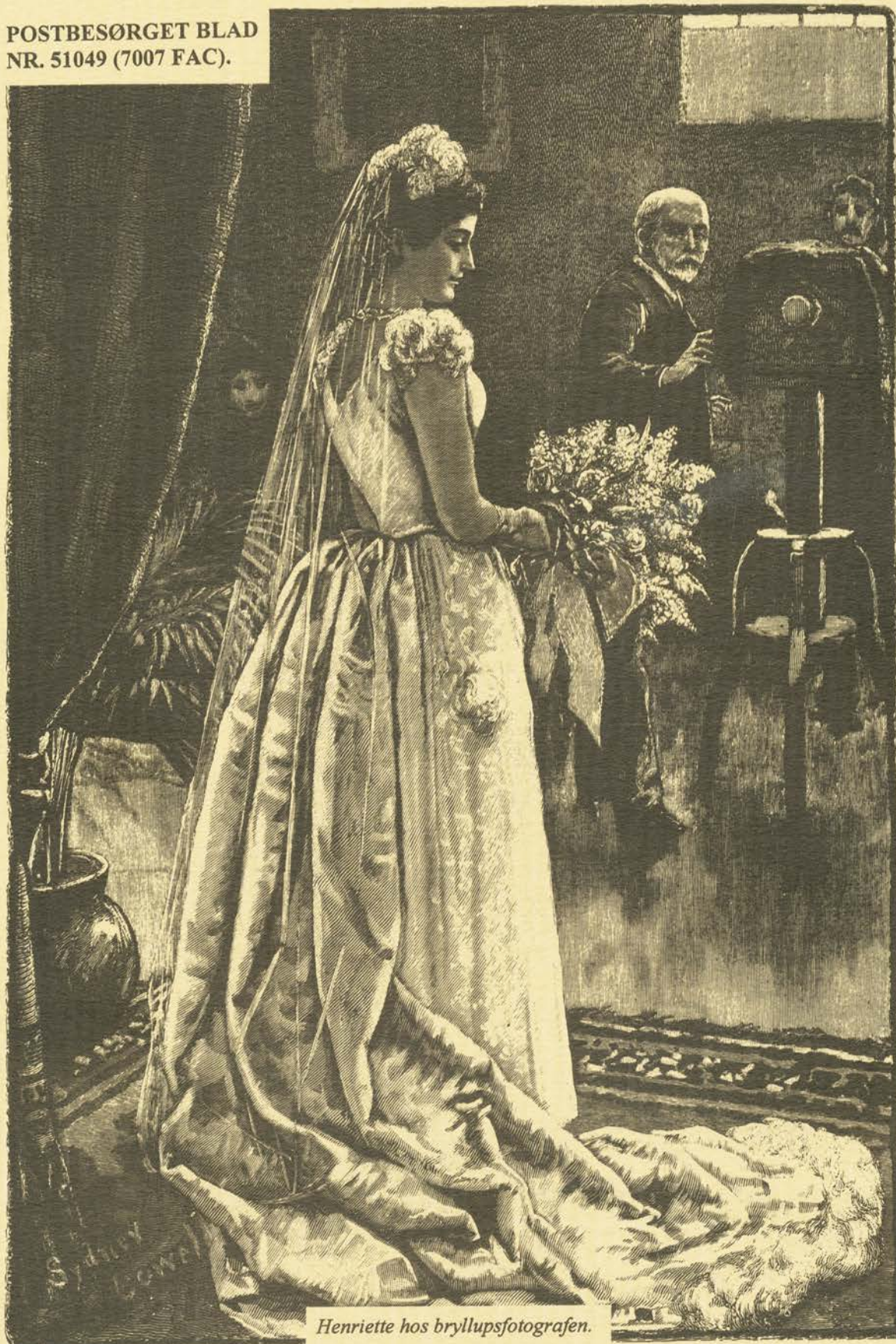
ISBN 0107-6329 Denmark

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af skriftet samt dele deraf er KUN tilladt efter skriftlig tilladelse fra Dansk Fotohistorisk Selskab.

No part of this publication may be reproduced in any form without permission in writing from the Copyright holder.
Copyright Dansk Fotohistorisk Selskab ©. All right reserved under international Copyright Convention.

Tryk: PE Offset, Tømrervej 9, 6800 Varde.

POSTBESØRGET BLAD
NR. 51049 (7007 FAC).

Henriette hos bryllupsfotografen.

PHOTOGRAFICA
CLASSIC CAMERAS

SKINDERGADE 41 • 1159 KØBENHAVN K • TEL 33141215 • WWW.PHOTOGRAFICA.COM